

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

Łódź, dnia 12 grudnia 2016 r.

Poz. 5476

UCHWAŁA NR XXX/316/16 RADY MIASTA KUTNO

z dnia 22 listopada 2016 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego programu opieki nad zabytkami Miasta Kutno na lata 2016-2019

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2016 r. poz. 446 i 1579) i art. 87 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 1446; z 2015 r. poz. 397, 774 i 1505; z 2016 r. poz. 1330), Rada Miasta Kutno uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny program opieki nad zabytkami Miasta Kutno na lata 2016-2019, zaopiniowany pozytywnie przez Łódzkiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Kutno.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Łódzkiego.

Przewodniczący Rady

Grzegorz Chojnacki

Załącznik do Uchwały Nr XXX/316/16
Rady Miasta Kutno
z dnia 22 listopada 2016 r.

Gminny program opieki nad zabytkami Miasta Kutno na lata 2016-2019

Kutno 2016

SPIS TREŚCI:**Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami Miasta Kutno na lata 2016-2019****ZAŁOŻENIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA KUTNO NA LATA 2016-2019****ASPEKTY PRAWNE I PROGRAMOWE**

Uwarunkowania prawne

Uwarunkowania programowe

Uwarunkowania programowe - krajowe

Uwarunkowania programowe - wojewódzkie

Uwarunkowania programowe - lokalne

Rys historyczny

Rozwój przestrzenny miasta

Symbole Gminy Miasta Kutno

DIAGNOZA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO MIASTA KUTNO

Obiekty i obszary wpisane do rejestru zabytków

Pozostałe obiekty, zespoły i obszary zamieszczone w Gminnej ewidencji zabytków

Stanowiska archeologiczne zamieszczone w Gminnej ewidencji zabytków

Obiekty reprezentatywne

Ratusz

Królewski pałac pocztowy Augusta III

Kościół pw. św. Wawrzyńca

Pałac Gierałty wraz z parkiem i kaplicą Mniewskich

Dziedzictwo kultury niematerialnej

Kutnowski podregion kulturowy

Zespół Pieśni i Tańca Ziemi Kutnowskiej

Wybrane cykliczne imprezy o charakterze kulturowym

Artyści ludowi rzemieślnicy artystyczni

Bilans walorów dziedzictwa kulturowego Miasta Kutno

Mocne strony

Słabe strony

Szanse

Zagrożenia

Założenia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Kutno

Najważniejsze aspekty ochrony wartości kulturowych Miasta Kutno

CELE, KIERUNKI I DZIAŁANIA

Cel strategiczny

Cel operacyjny

Kreowanie wartości i walorów Miasta Kutno

Działanie 1

Działanie 2

Działanie 3

Stowarzyszenia realizujące zadania z zakresu kultury

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA KUTNO

Dofinansowanie z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego z programu „Dziedzictwo Kulturowe”

Dofinansowanie w ramach programu operacyjnego infrastruktura i środowisko 2014-2020

Oś Priorytetowa VIII: Ochrona Dziedzictwa Kulturowego i Rozwój Zasobów Kultury

Dofinansowanie z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Dofinansowanie w Ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na Lata 2014-2020

Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego

Dofinansowanie z budżetu własnego Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi

Dotacje z budżetu Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

Dotacje z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Dotacje z budżetu Miasta Kutno

Podstawa prawna opracowania Gminnego programu opieki nad zabytkami Miasta Kutno na lata 2016-2019

Zapisy ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm.), obligują do sporządzenia Gminnego programu opieki nad zabytkami Miasta Kutno na lata 2016-2019.

Zgodnie z artykułem 21. ww. ustawy, Ewidencja Zabytków jest podstawą do sporządzenia Gminnego programu opieki nad zabytkami Miasta Kutno na lata 2016-2019. Artykuł 87 ust. 1 ww. ustawy obliguje Prezydenta Miasta Kutno do obowiązku sporządzenia na okres 4 lat gminnego programu opieki nad zabytkami.

Ustawa określa, że gminny Program ma na celu w szczególności:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Gminny program opieki nad zabytkami Miasta Kutno na lata 2016-2019 przyjmuje Rada Miasta Kutno po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, w myśl art. 87 ust. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Gminny program opieki nad zabytkami Miasta Kutno na lata 2016-2019 jest ogłaszany w Dzienniku Urzędowym Województwa Łódzkiego, zgodnie z art. 87 ust. 1 ww. ustawy.

Jednocześnie ww. ustawa w art. 87 ust. 5 precyzuje, iż z realizacji Gminnego programu opieki nad zabytkami Miasta Kutno na lata 2016-2019 Rada Miasta Kutno sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przekazywane jest Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków.

ZAŁOŻENIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA KUTNO NA LATA 2016-2019

ASPEKTY PRAWNE I PROGRAMOWE

Uwarunkowania prawne

Narzędziami służącymi sprawowaniu opieki nad obiektami i obszarami zabytkowymi, są akty prawne ogólnostanowowe, Unii Europejskiej i krajowe.

Dokumentami ogólnostanowowymi są konwencje opracowane pod egidą ONZ (UNESCO). Konwencja UNESCO w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego, została ustanowiona w 1972 r. w Paryżu, umożliwiła wyróżnienie obszarów i obiektów mających „najwyższą powszechną wartość” poprzez wpisanie na „Listę Dziedzictwa Światowego UNESCO”.

Unia Europejska reguluje kwestie związane z ochroną dziedzictwa kulturowego w Traktacie z Maastricht z dnia 2 lutego 1992 r., rozporządzeniu Rady EWG z dnia 9 grudnia 1992 r. w sprawie wywozu dóbr kultury, Dyrektywie Rady EWG z dnia 15 marca 1993 r. w sprawie zwrotów przedmiotów kultury wyprowadzonych niezgodnie z prawem z obszaru państwa członkowskiego oraz w Programie Kultura 2000.

Zapisy odnoszące się do ochrony zabytków w Polsce zamieszczono w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 roku, w której zgodnie z artykułem 5 ochrona zabytków należy do konstytucyjnych obowiązków państwa.

Głównym aktem prawnym regulującym zagadnienia związane z dziedzictwem kulturowym jest ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 1446 z późn. zm.), która uwzględnia podział na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami.

Zgodnie z art.4 ochrona zabytków jest sprawowana przez organy administracji publicznej, które są odpowiedzialne za kontrolowanie zabytków oraz prawne i finansowe działania prowadzące do zachowania ich w dobrym stanie.

Art. 5 ww. ustawy określa, że opiekę nad zabytkiem sprawują właściciele lub posiadacze zabytków, którzy zostali zobligowani do dbałości o obiekty i obszary zabytkowe poprzez ich właściwe wykorzystywanie, remontowanie i udostępnianie. W świetle art. 6 ochronie i opiece podlegają:

- zabytki nieruchome będące m.in. krajobrazami kulturowymi, układami urbanistycznymi i ruralistycznymi, obiektami i obszarami zabytkowymi,
- zabytki ruchome będące, np. dziełami sztuki i pamiątkami historycznymi,
- zabytki archeologiczne.

Ustawa w art. 7 określiła cztery prawne formy ochrony zabytków, którymi są:

- wpis do rejestru zabytków,

- uznanie za pomnik historii,
- utworzenie parku kulturowego,
- ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Do kompetencji Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej należy obejmowanie ochroną prawną w drodze rozporządzenia najcenniejszych obszarów i obiektów zabytkowych poprzez uznanie ich za pomnik historii.

Zadania administracji rządowej w zakresie zachowania dziedzictwa polegają na obejmowaniu ochroną zabytków poprzez wpis do rejestru zabytków na mocy decyzji WKZ, prowadzeniu wojewódzkiej ewidencji zabytków, uzgodnieniu i opiniowaniu dokumentów planistycznych i inwestycyjnych oraz sprawowaniu kontroli nad nimi.

Samorządy ochronę zabytków podejmują poprzez obowiązkowe prowadzenie gminnych ewidencji zabytków i opracowanie gminnych programów opieki nad zabytkami. Mają również możliwość tworzenia parków kulturowych na mocy uchwały rad gmin. Park kulturowy przekraczający granice gminy zgodnie z art. 16 ust. 5 może być utworzony i zarządzany na podstawie zgodnych uchwał rad gmin (związku gmin), na terenie których ten park ma być tworzony.

Samorządy tworzą również ustalenia ochrony w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Uwarunkowania programowe

Krajowe

Zgodnie z art. 86 ust.1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami głównym opracowaniem wskazującym system ochrony dziedzictwa kulturowego Państwa jest sporządzony przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Obecnie Rada Ministrów przyjęła Krajowy Program Ochrony Zabytków. Jednym z głównych celów Programu jest zwiększenie zaangażowania samorządów, ze szczególnym uwzględnieniem gmin, w ochronę i opiekę nad zabytkami oraz wzmocnienie zaangażowania społecznego na rzecz ochrony zabytków, w tym propagowanie parków kulturowych (ich stanowienie jest władczą kompetencją rad gmin) jako skutecznej formy ochrony zabytków.

Kolejnym strategicznym dokumentem o charakterze krajowym jest Narodowa Strategia Rozwoju Kultury, której elementem jest Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego”. Wskazuje ona politykę Państwa w zakresie ochrony dziedzictwa narodowego. Instrumentami wdrażania strategii są programy operacyjne, stanowiące podstawę finansowania działań w zakresie dziedzictwa kulturowego z budżetu Państwa, rozdysponowane przez Ministerstwo Kultury

i Dziedzictwa Narodowego. Zarówno Programy, jak i ich zakresy ulegają zmianie w poszczególnych latach. Dotychczas najważniejszym z nich jest Program Operacyjny „Dziedzictwo Kulturowe”, posiadający wyróżnione priorytety i działania. Program ten umożliwi pozyskiwanie środków finansowych na przeprowadzenie działań rewitalizacyjnych oraz rewaloryzacyjnych obiektów i obszarów zabytkowych, rozwój ośrodków muzealnych, kultywowanie tradycji ludowych, czy ochronę zabytków archeologicznych.

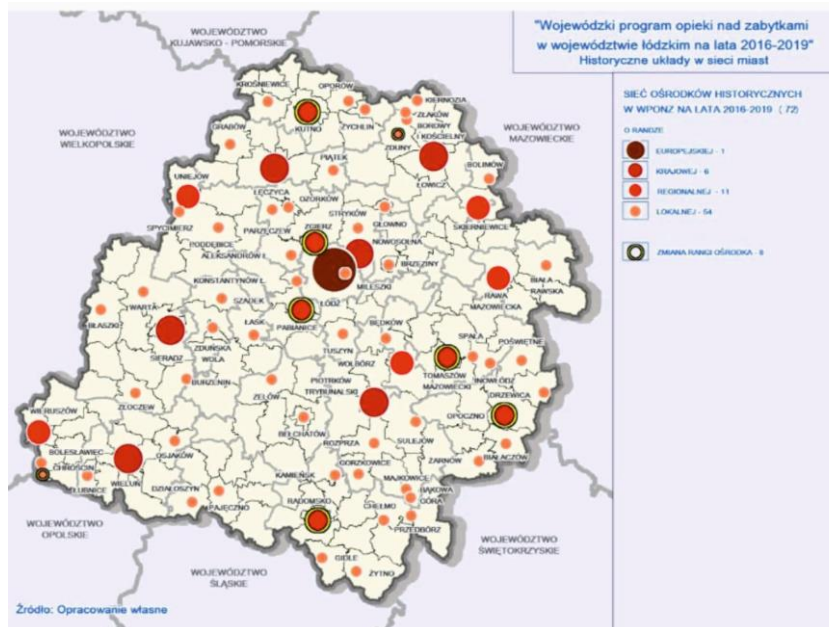
Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju obecnie przygotowało założenia do Narodowego Planu Rewitalizacji oraz przyjęta została ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777). Są one kanwą powstania pakietu rozwiązań systemowych, które sprawią, że rewitalizacja będzie działaniem kompleksowym i skutecznym. Dokumenty tworzone dla procesów rewitalizacji w Polsce, np. poprzez projekty zmian w prawie, stworzenie spójnego systemu i określenie źródeł finansowania rewitalizacji, promowanie dobrych praktyk, dzielenie się wiedzą, czy wypracowanie wzorcowych dokumentów. Skierowany on będzie przede wszystkim do samorządów, ale też do społeczności lokalnych, osób prywatnych, przedsiębiorców, organizacji samorządowych.

Wojewódzkie

Dokumentem strategicznym w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego na poziomie wojewódzkim jest Wojewódzki program opieki nad zabytkami w województwie łódzkim na lata 2016-2019 przyjęty 21 czerwca 2016 roku Uchwałą Nr XXV/319/16 Sejmik Województwa Łódzkiego. W programie tym wartości kulturowe Kutna zostały w znacznym stopniu dostrzeżone i traktowane jako znaczące dla terenu województwa.

Zgodnie z zapisami tego programu dziedzictwo kulturowe Miasta Kutna posiada walory ponadlokalne, stanowiąc strategiczne znaczenie w kształtowaniu systemu ochrony dziedzictwa kulturowego województwa i kraju.

W zapisach programu wskazano, iż obszar Miasta Kutna posiada 30 obiektów wpisanych do rejestru zabytków.

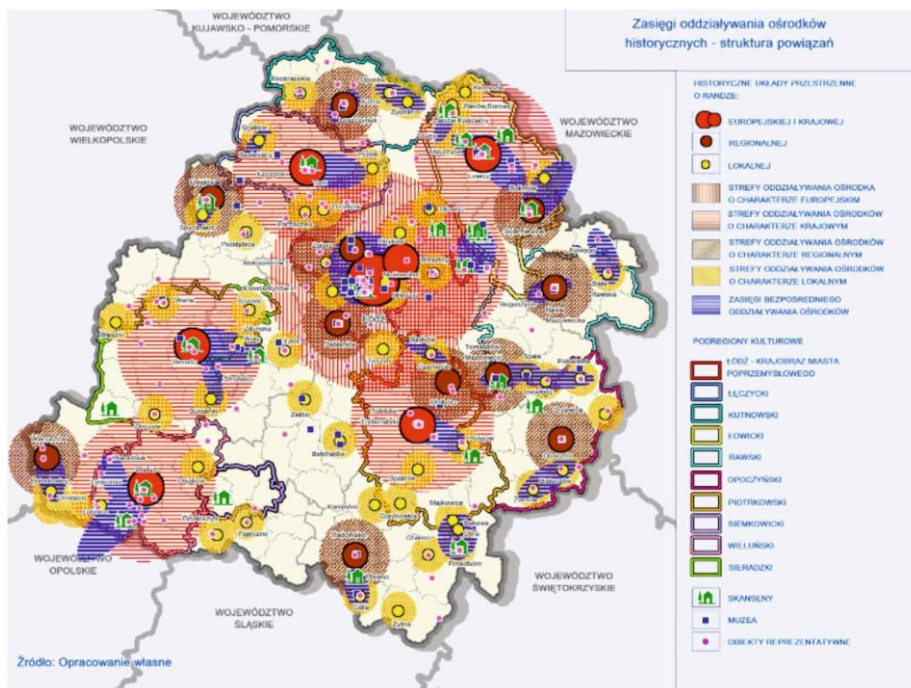

Mapa z Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2016-2019

Zgodnie z zapisami WPOŃZ na terenie województwa łódzkiego utworzono sieć miast przeznaczonych do rewitalizacji. Należy podkreślić, że w WPOŃZ dostrzeżono złożoność prowadzenia kompleksowych prac rewaloryzacyjnych w Kutnie, co „zaowocowało” przekwalifikowaniem ośrodka miejskiego z kategorii o randze lokalnej do wyższej kategorii rangi regionalnej. W zakresie poprawy stanu obiektów i obszarów zabytkowych wskazano na potrzebę rewaloryzacji, remontów i przeprowadzania prac konserwatorskich bieżących w obiektach priorytetowych, do których zakwalifikowano: ratusz i Kościół pw. św. Wawrzyńca.

Wojewódzki program opieki nad zabytkami wskazuje rewaloryzację parku pałacowego w Kutnie. Park im. Wiosny Ludów został zrewaloryzowany w ramach projektu „Przyrodnicze perły województwa łódzkiego – program rewaloryzacji zabytkowych parków”. Istniejący drzewostan poddany został pracom pielęgnacyjnym i konserwacyjnym.

Zapisy programu wskazują na możliwość utworzenia następujących szlaków kulturowych: Romańskiego (przebiegającego przez Miasto Kutno – łączącego obiekty w stylu romańskim zlokalizowane na terenie województwa łódzkiego i Kraju).

Mapa z Wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami na lata 2016-2019

W wyniku przeprowadzonej analizy realizacji założonych w Wojewódzkim programie opieki nad zabytkami działań i zadań przeprowadzonych w latach 2016-2019 wynika, że na terenie Kutna:

- prowadzono złożone i kompleksowe działania rewitalizacyjne, których oddziaływanie wykracza poza granice miasta.

Kolejnym prestiżowym dokumentem samorządu województwa łódzkiego jest Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 przyjęta przez Sejmik Województwa Łódzkiego w lipcu 2012 roku. Planowana wizja rozwoju województwa łódzkiego uwzględnia kreowanie różnorodności kulturowej oraz umocnienie identyfikacji mieszkańców z kulturą regionu. Wspierane oraz inicjowane mają być działania w zakresie kreowania folkloru i produktów regionalnych.

Opracowana strategia mocno podkreśla konieczność wspólnych działań większych grup partnerskich mających szansę pozyskiwania funduszy w ramach realizacji zintegrowanych projektów rewitalizacyjnych cennych obszarów zabytkowych.

Lokalne

Dokumentem odnoszącym się do zagadnień dziedzictwa kulturowego na poziomie lokalnym jest przede wszystkim opracowana Strategia Rozwoju Miasta Kutno na lata 2014-2020, która podkreśla m.in., iż rewitalizacja jest traktowana jako kluczowe działanie rozwoju Miasta Kutno. Wskazany w dokumencie obszar Placu Wolności i Rynku Zduńskiego wymaga rewitalizacji przestrzennej, społecznej i gospodarczej oraz ożywienia zdegradowanego obszaru centrum miasta, który wymaga poprawy jakości życia poprzez aktywizację mieszkańców i odtworzenie więzi społecznych.

Prestżowym dokumentem w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego na poziomie lokalnym jest wykonana własnymi siłami Wydziału Gospodarki Przestrzennej Urzędu Miasta Kutno „Gminna ewidencja zabytków Miasta Kutna”.

Dokumentami odnoszącymi się do zagadnień dziedzictwa kulturowego są: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Miasta Kutno uchwalone uchwałą Nr XIV/136/15 z dnia 29 września 2015 r. Rady Miasta Kutno i obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Rys historyczny

Kutno, położone w północnej części województwa łódzkiego, zajmuje powierzchnię 33,59 km² i liczy ok. 45.975 mieszkańców.

Do końca XIII w. Kutno było częścią ziemi łęczyckiej (co najmniej od poł. XIV wieku), znalazło się na Mazowszu, w powiecie gostyńskim, jedynie Łąkoszyn, dziś dzielnica Kutna, pozostał w powiecie łęczyckim.

Po II rozbiórce Polski Kutno wcielono do tzw. Prus Południowych. Stało się wówczas siedzibą powiatu orłowskiego, do którego włączono także północną część dawnego powiatu łęczyckiego i południowo-zachodnią gostyńskiego. Po 1797 roku kutnowskie włączono do departamentu warszawskiego. Ten podział przetrwał do roku 1816. Wtedy to pod zaborem rosyjskim powiat orłowski wraz z gostyńskim tworzyły jeden obwód gostyński w województwie mazowieckim. Siedzibą władz całego obwodu zostało Kutno, które pozostało również stolicą powiatu orłowskiego. Od 1842 roku Kutno stało się siedzibą władz powiatu gostyńskiego i okręgu orłowskiego w guberni warszawskiej.

W 1867 roku dawnemu powiatowi orłowskiemu nadano nazwę powiat kutnowski. Obejmował on 4 miasta (Kutno, Żychlin, Dąbrowice, Krośniewice) oraz 12 gmin.

W czasie I wojny światowej, pod okupacją niemiecką, Kutno zostało włączone do Generalnego Gubernatorstwa Warszawskiego.

Po odzyskaniu niepodległości miasto od 1919 roku znalazło się w granicach województwa warszawskiego, a od kwietnia 1939 roku województwa łódzkiego. Zmienił się też obszar Kutna, bowiem w 1918 roku liczyło ono 305 ha, a w 1929 roku – 1167 ha.

W okresie okupacji hitlerowskiej Kutno utrzymało się w randze miejskiego ośrodka powiatowego, wcielonego od 9 listopada 1939 roku do Kraju Warty.

Po zakończeniu II wojny światowej Kutno nadal było ośrodkiem powiatowym do 1975 roku, tj. do momentu nowego podziału administracyjnego kraju, w wyniku którego kutnowskie stało się częścią województwa płockiego.

Samorząd powiatowy zlikwidowano jednak w 1950 roku, tworząc jednolitą strukturę rad narodowych. Kutno uległo znacznemu powiększeniu po włączeniu w granice miasta (1954 i 1976) kilkunastu podmiejskich miejscowości.

Teren Kutna i okolic był zasiedlany już w czasach starożytnych. Ślady osadnictwa pochodzą już sprzed ok. 8000 lat. Odkryto pozostałości kultury wschodnio pomorskiej (grób skrzynkowy z okresu halsztackiego z Kręcieszek, gm. Bedlno, grób jamowy z Florka, gm. Kutno, datowany na wczesny okres lateński).

Czynnikiem sprzyjającym powstawaniu osad na tym obszarze były rzeka Ochnia, a także rozwijająca się sieć dróg. W średniowieczu spośród osad, które tu powstały, na czoło wysunęło się Kutno, które uzyskało prawa miejskie między 1386 rokiem (przywilej targowy nadany przez księcia ma-

zowieckiego Siemowita IV), a przed 1432 rokiem (po raz pierwszy w dokumencie pojawia się przy nazwie Kutno określenie miasto).

Podczas wojny z Krzyżakami w latach 1409–1411 czynnie po stronie polskiej wzięło udział rycerstwo, których dobra leżały w ziemi łęczyckiej. Podobnie aktywny udział odnotowano w czasie wojny trzynastoletniej w 1458 roku.

W XVII wieku Kutno znalazło się na trasie niszczycielskiego przemarszu Szwedów w 1655 roku (król szwedzki Karol X Gustaw stanął wówczas w Kutnie obozem) oraz w 1657 roku. Kolejnego spustoszenia dokonano w czasie rokосу J. Lubomirskiego w latach 1665–1666. Te wydarzenia oraz pożary i zarazy doprowadziły do upadku gospodarczego miasta.

W czasach saskich wzrosło znaczenie Kutna ze względu na położenie przy głównym trakcie łączącym Warszawę z Poznaniem i dalej Dreznem. Został tu zlokalizowany w 1750 roku królewski pałac pocztowy (podróżny, postojowy), z którego kilkakrotnie korzystał August III z rodziną i dworem. Po pożarze miasta w 1753 roku właściciel Kutna Andrzej Zamoyski przystąpił do reformowania swoich dóbr. Dokonał on ponownej lokacji miasta w 1766 roku oraz przeprowadził szereg działań, będących podstawą trwałego awansu Kutna. Miasto zyskało na znaczeniu na początku XIX wieku pod zaborem pruskim, kiedy przeniesiono tu siedzibę powiatu. Rozwój ponownie zahamował wielki pożar w 1808 roku.

W tym czasie stało 187 domów, w tym 8 murowanych. Kutno na początku XIX wieku liczyło 2003 mieszkańców (63,2% to ludność żydowska). Wówczas Kutno było drugim lub trzecim, pod względem liczby ludności, miastem na terenie Polski Środkowej. W okresie Księstwa Warszawskiego Kutno w kwietniu 1809 roku zostało zajęte przez Austriaków. Miasto wyzwolił 27 maja 1809 roku gen. Jan Henryk Dąbrowski, który umieścił tu swój sztab. Kutno w 1807 roku i 1812 roku gościło także cesarza Napoleona I.

Znaczną rolę odegrało Kutno w powstaniu styczniowym. W latach 1861–63 odbyło się szereg manifestacji patriotycznych i starć oddziałów powstańczych. Wydarzeniem był pobyt w Kutnie w nocy z 22 na 23 stycznia członków Tymczasowego Rządu Narodowego, którzy przebywali tu do 27 stycznia 1863 roku. Część rządu powróciła tu jeszcze w dniach 18–22 lutego.

Rozwojowi miasta w 1. poł. XIX wieku sprzyjało wytyczenie przez Kutno szlaku ekstrapocztwy warszawsko-poznańskiej oraz innych szlaków pocztowych i komunikacyjnych, a w 2. poł. XIX wieku wybudowanie w latach 1861–62 kolei warszawsko-bydgoskiej.

Przez cały XIX wiek miasto rozwijało się jako ośrodek rzemieślniczo-handlowy. Podstawą gospodarki było funkcjonowanie tu kilku „fabryk”, a od 1880 roku rozpoczęła w Kutnie produkcję Fabryka Maszyn i Narzędzi Rolniczych od ok. 1891 r. należąca do A. Vaedtke’go. Dominująca rola przypadała zakładom przetwórstwa rolno-spożywczego, zwłaszcza powstającym około poł. XIX wieku cukrowniom (Konstancja).

Liczba ludności w Kutnie znacząco wzrosła, do ponad 11200 mieszkańców w końcu stulecia, co było bardzo wysokim tempem wzrostu ludności. W mieście utrzymywał się wysoki odsetek ludno-

ści żydowskiej sięgający w 1864 roku blisko 70%. Już w XVI wieku istniał tutaj kahał, który pod koniec XVII wieku zaliczany był do najliczniejszych na tym obszarze Rzeczypospolitej. W 1799 roku ukończono budowę synagogi. Spośród innych wyznań w 1797 roku w Kutnie został powołany do życia Filiał parafii Ewangelicko-Augsburskiej, który w 1867 liczył 143 wiernych. Przy ul. Kilińskiego funkcjonowała prawosławna cerkiew, ale ludność tego wyznania w latach 60. XIX wieku wynosiła 6 osób.

Na początku XX wieku fala protestów społecznych objęła cukrownie, kolej i szkoły, gdzie dochodziło do wystąpień przeciw nauczaniu w języku rosyjskim. W odwecie za represje władz carskich bojówki PPS w Kutnie przeprowadziły w 1906 roku w jednym dniu szereg zamachów na policjantów i żandarmów.

Początek XX wieku to okres bardzo intensywnej pracy polityczno-społecznej i lekarskiej pierwszego honorowego obywatela Kutna dr Antoniego Troczewskiego (1861–1928).

W listopadzie 1914 roku doszło pod Kutnem do bitwy pomiędzy wojskami niemieckimi a rosyjskimi, w wyniku której Kutno dostało się pod okupację niemiecką, trwającą do końca I wojny światowej. W listopadzie 1918 roku doszło do dramatycznych wydarzeń m.in. na terenie węzła kolejowego w Kutnie, gdzie członkowie POW dokonali rozbrojenia Niemców. W czasie tej akcji i odniesionych ran zmarł Wojciech Rychtelski, członek POW. W czasie walk o granice odradzającej się Rzeczypospolitej do Kutna 25 maja 1919 r. przybył batalion Błękitnej Armii, a trzy dni później sztab dywizji. 10 lipca 1919 r. do miasta przyjechał również dowódca Błękitnej Armii gen. Józef Haller. U progu niepodległości szczególne znaczenie dla życia społeczno-politycznego miasta miał 37 Łęczycki Pułk Piechoty im. ks. Józefa Poniatowskiego. Garnizon pułku ustanowiono w Kutnie w styczniu 1920 roku, w czasie wojny polsko-bolszewickiej, po zakończeniu której pułk przybył do miasta w kwietniu 1921 roku. Podczas przewrotu majowego w 1926 roku pułk oraz kutnowscy kolejarze stanęli po stronie marszałka J. Piłsudskiego.

Kutno po rozbudowaniu połączeń kolejowych posiadało w okresie międzywojennym jedno z największych zagęszczeń sieci kolejowej na obszarze centralnej Polski. Spośród działających fabryk ważną rolę odgrywały Zakłady „Kraj” (dawna fabryka A. Vaedtke'go) w Kutnie.

Podczas Kampanii Wrześniowej w 1939 roku w okolicach Kutna rozegrała się największa jej bitwa – Bitwa nad Bzurą, a w samym mieście ulokowano szereg szpitali polowych. Toczyły tu walki armie „Pomorze” i „Poznań” dowodzone przez gen. T. Kutrzebę, a w bitwie uczestniczył także 37 pp.

Dla miasta 16 września 1939 roku rozpoczął się okres okupacji hitlerowskiej. W wyniku działań okupanta zginęło wg szacunkowych danych 9800, tj. 41,8% mieszkańców Kutna.

Tragiczny los spotkał ludność żydowską, którą 15 czerwca 1940 roku zamknięto w getcie utworzonym na terenie cukrowni Konstancja (przebywać tam miało ok. 8000 ludzi). Niemal całą ludność żydowską z powiatu kutnowskiego (11500 osób) wymordowano, głównie w Chełmnie nad Nerem, w wyniku akcji likwidacyjnej rozpoczętej 19 marca 1942 roku.

19 stycznia 1945 roku hitlerowskiego okupanta "przepędziły" z Kutna wojska sowieckie, wraz z którymi przyszedł nowy ustrój. W Kutnie nadal rozwijał się przemysł rolno-spożywczy: młyny, cukrownie, zakłady produkcji maszyn rolniczych („Agromet-Kraj”, „Agroma”), ale też postawiono na przemysł elektrotechniczny („Unitra-Miflex”), przemysł farmaceutyczny („Polfa”).

Zmiany w sytuacji polityczno-społecznej przyniosły lata osiemdziesiąte oraz wybory w czerwcu 1989 roku. Następną dekadą to okres odradzania się samorządności oraz budowania nowych zasad ekonomicznych w gospodarce. Na rozwój gospodarczy miało niewątpliwie wpływ utworzenie w 1998 roku Kutnowskiego Parku Agro-Przemysłowego obejmującego obszar 370 ha oraz ustanowienie Podstrefy Kutno Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej S.A.

Kolejną przemianą w sferze życia samorządowego było ponowne powołanie do życia powiatu kutnowskiego w 1999 roku.

Rozwój przestrzenny miasta

Najstarsza część Kutna położona jest w miejscu dzisiejszego Placu Wolności i kościoła pw. św. Wawrzyńca. Początki osadnictwa sięgają tu nawet przełomu XIII i XIV wieku i miały charakter luźnej, drewnianej zabudowy.

Z układu istniejących wówczas dróg wynika, że pierwotna osada znajdowała się w miejscu krzyżowania się traktu z Płocka i Gostynina z drogą warszawsko-łowicko-poznańską.

Z czasem działki mieszczańskie otoczyły plac targowy – Stary Rynek (obecnie Plac Wolności) z trzech stron, a wschodnią zamykał teren kościelny, z kościołem w północno-wschodnim narożniku placu i cmentarzem oraz placem plebańskim i kilkoma placami świeckimi.

Siedziba właścicieli miasta powstała na zachód od średniowiecznego miasta, prawdopodobnie na obszarze ograniczonym współcześnie ulicami H. Sienkiewicza, J. Kilińskiego, A. Mickiewicza a rzeką Ochnią, przy drodze do Poznania i sąsiadowała z terenem folwarku noszącego później nazwę Rataje.

Rozwój Kutna w końcu XV wieku potwierdza powstanie nowej osady – „nowego miasta k/Kutna”, dla której wojewoda Mikołaj otrzymał przywilej na jarmark. Ta część Kutna była zlokalizowana w obrębie Nowego Rynku, czyli dzisiejszego Placu Marszałka Józefa Piłsudskiego.

Po pożarze w 1753 roku Kutno odbudowywało się szybko dzięki szczególnej opiece właściciela Andrzeja Zamoyskiego i uzyskania przez niego nowej lokacji w 1766 roku.

W części przeznaczony dla ludności katolickiej w 1767 roku Kutno miało 44 place zabudowane oraz 72 przeznaczone pod zabudowę.

Miasto pod rządami kolejnych właścicieli nadal się rozwijało. W latach 1793-1794 odnotowano w Kutnie ogółem 187 domów, w tym 8 murowanych, a w 1797 roku odpowiednio 208 i 14. Jednak kolejny pożar w 1808 roku doszczętnie zniszczył 180 budynków. Efektem pożaru było wykonanie prac niwelacyjnych oraz uregulowanie linii zabudowy, ulic Królewskiej i Warszawskiej, biegnącej dotąd ukośnie. Wynikiem tych działań było wytyczenie około 1811 roku Nowego Rynku (dziś – pl.

marsz. J. Piłsudskiego) w obecnym kształcie. Po kilkunastu latach od pożaru miasto w 1820 roku posiadało 39 domów murowanych oraz 173 drewniane.

W 1826 roku powstał plan unowocześnienia miasta i wzniesienie szeregu budynków użyteczności publicznej: zajazdu przy ul. Poznańskiej (róg ulic Narutowicza i Sienkiewicza), siedziby komisji obwodowej i szpitala, które wzniesiono do połowy XIX wieku.

Zaprojektowano też tereny zielone o prostych, geometrycznych formach. Ogrody nie zostały jednak założone i w ich miejscu wzniesiono w 2. połowie XIX wieku budynki.

Przy ulicy Królewskiej w 1826 roku stały wyłącznie domy murowane, reprezentujące nowy typ kamienic, ustawionych do ulicy kalenicowo, z oficynami, spichlerzami, stajniami w podwórzach, do których wjazdy prowadziły od strony ulic Warszawskiej (L. Zamenhofa) i Senatorskiej (N. Barlickiego).

Miejsca przeznaczone na handel znajdowały się między Nowym Rynkiem i ulicą Podrzeczną, a na przeciwległym końcu miasta rolę taką mógł pełnić plac Rynku Zduńskiego, sięgający do ulicy Podrzecznej. Ponadto charakter handlowy miał również rozszerzony w tym miejscu teren obok synagogi przy ulicy Senatorskiej (N. Barlickiego).

W 1. poł. XIX wieku zagęściła się zabudowa miasta po wytyczeniu ulicy Tylnej (S. Jaracza), równoległej do ulicy Podrzecznej.

Pod miastem wyrosły nowe osady rzemieślnicze – m.in. Garbarnia i Rataje należące do folwarku kutnowskiego. Na terenie osady Rataje znajdował się browar dominialny z gorzelnią nad rzeką Ochnią, między ulicami A. Mickiewicza i 1 Maja, a także pobudowany w pobliżu w 1837 roku szlachtuz, przeniesiony w 1902 roku na ulicę Warszawskie Przedmieście. Przy trakcie nowowarszawskim, w pobliżu Starej Wsi, znajdowała się osada Pohulanka z karczmą, od której wzięła nazwę. Podobnie jak osada przy drodze toruńskiej, istniejąca w pocz. XIX wieku pod nazwą Wygoda. Rozbudowę miasta przyspieszyło oddanie w 1861-1862 linii kolejowej Warszawa-Bydgoszcz. Tereny kolejowe zajęły grunty wsi Dybów i część łąki Praczeki.

Szybko zabudowywały się też rozparcelowane przez właścicieli dóbr kutnowskich tereny pofolwarczne, na których powstały osiedla – Za Plantem, w okolicach ulic Łęczyckiej i Łąkoszyńskiej, Piaski przy trakcie toruńskim, na zachód od ulic Jasnej i Głogowieckiej, oraz osiedle fabryczne cukrowni „Konstancja”, rozciągające się wzdłuż ulicy A. Mickiewicza, od ulicy Jagiellońskiej.

W 2. poł. XIX wieku zabudowa murowana pojawiła się przy Nowym Rynku i ulicach – Senatorskiej, Warszawskiej, Poznańskiej i Warszawskim Przedmieściu, a przy ulicy Królewskiej i Nowym Rynku dobudowywano murowane oficyny. Zwężenie ulicy Senatorskiej w 1870 roku spowodowało powstanie 30 placów do zabudowy, ale zrealizowanej dopiero w okresie międzywojennym.

Po 1909 roku wytyczono nowe ulice: Folwarczną (Wojska Polskiego), Średnią (J. Długosza) i Głogowiecką (M. Skłodowskiej-Curie). Ulica 1 Maja wytyczona przez osadę Rataje dopiero po 1927 roku połączyła Nowe Kutno ze śródmieściem i stworzyła dogodniejszą komunikację z dworcem kolejowym.

Obszar Kutna wytyczony w 2. połowie XVIII wieku został powiększony dopiero pod koniec I wojny światowej. Niemcy włączyli do miasta Nowe Kutno i tzw. Nowe Piaski. W okresie II Rzeczypospolitej władze polskie przed 1921 rokiem postanowiły powiększyć granice miasta o część wsi Gnojno i folwark Sieciechów.

Najbardziej znaczący przyrost terytorium miejskiego nastąpił w 1929 roku, kiedy mimo protestów mieszkańców przyłączanych miejscowości (zwłaszcza Łąkoszyna), do Kutna wcielono osadę miejską Łąkoszyn, osadę fabryczną Konstancja, wsie Łąkoszyn Poduchowny, Piaski i Raszew, Kolonię Józefów, folwarki Kutno i Gnojno, a także osadę pałacową Gierałty.

Kutno po zakończeniu II wojny światowej po raz kolejny uległo znacznemu powiększeniu po włączeniu w granice miasta w 1954 roku gromady Kościuszków, a w 1976 roku kilkunastu podmiejskich miejscowości: Antoniew, Bielawki, część Dudek, Dybów, Kotliska Małe, Kotliska Duże, Łąkoszyn – dawny folwark, Puśniki, Skłęczki, Stara Wieś, Stodółki, Walentynów, Wiktoryn, Wyręby Skłęczkowskie oraz część sołectw Nowy Gołębievek, Stary Gołębiew, Gnojno-Parcela, Malina, Piwki, Psurze, Sieciechów.

Po 1945 roku w starej dzielnicy przemysłowej, w pobliżu linii kolejowej, powstały Zakłady Jajczarsko-Drobiarskie (Exdrob S.A.), Mazowiecka Wytwórnia Produktów Zielarskich oraz na terenie niewielkiej firmy chemicznej, tzw. Alkaloidy, działającej przed 1939 roku, zbudowano Kutnowskie Zakłady Farmaceutyczne „Polfa” przy ulicy Sienkiewicza 25 (Teva Kutno S.A. i Fresenius Kabi Sp. z o.o.). W dawnych koszarach przy ulicy Grunwaldzkiej 1 usytuowano Zakłady Podzespołów Radiowych „Unitra-Miflex” (Miflex S.A.).

Zakłady przemysłowe zaczęto lokalizować w nowej dzielnicy Skłęczki, zajmującej rozległy teren na wschód od centrum miasta. Wzniesiono tam w latach siedemdziesiątych XX w. Zakłady Metalurgiczne Przemysłu Maszyn Rolniczych „Agromet” (Rolmasz Sp. z o. o.) i Wytwórnię Premixów Kutnowskiej „Polfy” w 1984 roku (od 1997 r. BASF Sp. z o.o.).

Na zagospodarowanie przestrzenne miasta w okresie PRL miało wpływ wielorodzinne budownictwo mieszkalne. Pierwsze bloki usytuowano w latach 50. XX wieku na placach pozostałych po wyburzonych podczas wojny domach przy ulicach L. Zamenhofa, N. Barlickiego, Podrzecznej oraz po zachodniej stronie Pl. Wolności, gdzie dodatkowo rozebrano kilka kamienic.

W latach 60. XX wieku powstało osiedle XX-lecia PRL, położone przy ulicach J. Długosza i S. Staszica (po likwidacji istniejących tam ogrodów). Podobne w typie, jednak wyższe, bo o czterech kondygnacjach bloki, powstały przy ulicach T. Kościuszki i J. Długosza, na ulicach H. Sienkiewicza i S. Tarnowskiego, na ulicy Oporowskiej, Podrzecznej oraz na Warszawskim Przedmieściu.

Kolejna dekada PRL przyniosła budowę kolejnych kilku osiedli: Stadion, Grunwald, Grunwald-Wschód, usytuowane zostały we wschodniej części miasta. W latach osiemdziesiątych zabudowa osiedlowa objęła dzielnicę Łąkoszyn. Wielkokubaturowe bloki mieszkalne budowane były zgodnie z planem zagospodarowania centrum z 1973 roku autorstwa Wacława Balda, który zakładał rady-

kalne zmiany w układzie przestrzennym i wyburzenie większości zabytkowej zabudowy. Plan ten zatwierdzony w 1975 roku, po częściowym skorygowaniu, realizowano jeszcze w latach osiemdziesiątych XX wieku. Kolejne studium programowo-przestrzenne wykonane w 1977 roku w „Miasto projekcie” w Łodzi przez architektów M. Marchlewskiego i T. Czerwińskiego. W 1985 roku Miejskie Biuro Projektów „Warcent” w Warszawie przygotowało nowe wytyczne do planu rewaloryzacji centrum i urealnijające postulaty E. Bergman. Autorami opracowania byli Zbigniew Hadała i Barbara Chmiel.

Włączenie do Kutna w 1976 roku kilkunastu wsi podmiejskich spowodowało duże zróżnicowanie zabudowy i nierównomierne jej rozmieszczanie. Najbardziej zwarte pozostało śródmieście. Północne i południowe dzielnice, rozdzielone rzeką Ochnią, połączyły trzy mosty na ulicach A. Mickiewicza, H. Sienkiewicza oraz dr. A. Troczewskiego. Główna arteria komunikacyjna – odcinek drogi Warszawa-Poznań – od 1964 roku miała charakter wewnętrzny, po wybudowaniu od strony południowej obwodnicy. Wybudowanie mostu na rzece Ochni przy ulicy dr. A. Troczewskiego pozwoliło wytyczyć nową trasę przebiegającej przez miasto drogi z Łodzi do Płocka, z pominięciem śródmieścia. Wiadukt na ulicy Jagiellońskiej rozwiązał problem przejazdów kolejowych. Usprawniono też komunikację na skrzyżowaniu ulic G. Narutowicza, A. Mickiewicza i 1 Maja, budując rondo.

W latach 80. XX wieku zrealizowano budowę ulic, które miały pełnić rolę obwodnicy od południa i wschodu – ulic Alei ZHP i Jana Pawła II. Kolejna obwodnica została wybudowana w 2005 roku od strony wschodniej miasta.

Symbole Gminy Miasta Kutno

Obecny herb Miasta Kutno przedstawia na błękitnym polu wspięte, zwrócone ku sobie dwa złote lwów, pomiędzy którymi znajduje się zielony ostrzew. Symbol ten wywodzi się jeszcze z XVI wiecznej tradycji. Wówczas samorząd miejski zastąpił średniowieczne pieczęcie renesansowymi, które były używane do poł. XVIII wieku. Ponownie do wyobrażenia lwów w herbie kutnowskiego magistratu stosowanego m.in. na pieczęciach powrócono ok. 1917 roku i używano w okresie międzywojennym. W tym czasie toczyła się jednak nad godłem herbu Kutna dyskusja historyczna i heraldyczna, związana ze stosowanym w herbie od połowy XVIII wieku wizerunkiem św. Wawrzyńca i który z tych dwóch wizerunków powinien być stosowany.

W 1938 roku Rada Miejska uchwaliła herb, którego godło nawiązywało do wyobrażenia ze średniowiecznej pieczęci przedstawiającej dziki w miejscu lwów. Ostatecznie sprawa przed wybuchem wojny nie została rozstrzygnięta. Kwestię ustalenia herbu miasta rozstrzygnęły decyzje Rady Miejskiej z 1985 i 1996 roku, które przesądziły o kształcie i symbolice obecnie obowiązującego symbolu gminy miasta Kutno.

Herb miasta

DIAGNOZA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO MIASTA KUTNO

Obiekty i obszary wpisane do rejestru zabytków

• ul. Barcewicza

1. aleja zabytkowa, fragment Alei Barcewicza tzw. „Czarna Droga”, ul. Barcewicza, XIX/XX w., – wpisana do rejestru zabytków nr A/20; decyzja WUOZ-640/235/2004 z dnia 16 września 2004 roku

• ul. Barlickiego

1. dom mieszkalny, ul. Barlickiego 14 (d. Barlickiego 20), mur., 2. poł. XIX w., – wpisany do rejestru zabytków nr 1140; decyzja KL.V-680/18/74 z dnia 1 czerwca 1974 roku
2. dom mieszkalny, ul. Barlickiego 16 (d. Barlickiego 22), mur., poł. XIX w., – wpisany do rejestru zabytków nr 1141; decyzja KL.V-680/19/74 z dnia 1 czerwca 1974 roku

• ul. Bema

1. koszary (ob. dom mieszkalny) w zespole Folwarku Miejskiego, ul. Bema 1, mur., 1. poł. XIX w., – wpisany do rejestru zabytków nr 411; decyzja KL.IV-680/100/67 z dnia 11 lipca 1967 roku

• ul. Kilińskiego

1. kamienica (d. kino „Moderna”), ul. Kilińskiego 1, mur., k. XIX w., – wpisana do rejestru

zabytków nr 1142; decyzja KS.V-680/20/74 z dnia 1 czerwca 1974 roku

- **ul. Kochanowskiego**

1. Zespół Młyna Motorowego (dom młynarza, młyn, budynek gospodarczy), mur., pocz. XX w., – wpisany do rejestru zabytków nr 642; decyzja PSOZ.5340-48/93 z dnia 10 września 1993 roku
 - a) młyn mur. 1910 r.,
 - b) budynek gospodarczy mur. 1912 r.,
 - c) dom młynarza mur. 1912 r.

- **ul. Kościuszki**

1. Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny ul. Kościuszki 4, 8 i 10 – wpisany do rejestru zabytków nr 1136; decyzja KS.V-680/14/74 z dnia 1 czerwca 1974 roku
2. dwór Szomańskich, ul. Kościuszki 9, drewn., mur., 2. poł. XVIII w. – wpisany do rejestru zabytków nr 1143; decyzja KS.V-680/21/74 z dnia 1 czerwca 1974 roku

- **ul. Królewska**

1. Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny ul. Królewskiej – wpisany do rejestru zabytków nr 1133; decyzja KS.V-680/11/74 z dnia 1 czerwca 1974 roku

- **ul. 29 Listopada**

1. dom naczelnika miasta (z oficyną), ul. 29 Listopada 2, mur., 1897 r., – wpisany do rejestru zabytków nr 1147; decyzja KS.V-680/25/74 z dnia 1 czerwca 1974 roku oraz rejestru zabytków nr 629; decyzja PSOZ-5340/44/91 z dnia 28 listopada 1991 roku
2. willa Troczewskiego (ob. Urząd Stanu Cywilnego), ul. 29 Listopada 4, mur., 1897r., – wpisany do rejestru zabytków nr 1144; decyzja KS.V-680/22/74 z dnia 1 czerwca 1974 roku
3. Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny ul. 29 Listopada 16, 18, 20 – wpisany do rejestru zabytków nr 1135; decyzja KS.V-680/13/74 z dnia 1 czerwca 1974 roku

- **ul. Łąkoszyńska**

1. kościół pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika, ul. Łąkoszyńska 11, mur., 1909-1912 r., – wpisany do rejestru zabytków nr 445; decyzja z dnia 17 marca 1978 roku

- **ul. Matejki**

1. dom mieszkalny, ul. Matejki 8, mur., 1927-1929 r. – wpisany do rejestru zabytków nr 655; decyzja PSOZ.5340-66/97 z dnia 3 grudnia 1997 roku

- **ul. Mickiewicza**

1. dom mieszkalny w Zespole Browaru, ul. Mickiewicza 5, mur., ok 1850 r., – wpisany do

rejestru zabytków nr 1146; decyzja KS.V-680/24/74 z dnia 1 czerwca 1974 roku

- **ul. Narutowicza**

1. pałac Saski (pałac podróżny Augusta III), ul. Narutowicza 2 (pl. Piłsudskiego 19), mur., 1750-1753 r., w znacznym stopniu zniszczony w wyniku pożaru w 2003 r., - wpisany do rejestru zabytków nr 17; decyzja KL.IV-680/99/67 z dnia 11 lipca 1967 roku
2. Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny ul. Narutowicza 3, 5, 5a, 10 i 12 - wpisany do rejestru zabytków nr 1137; decyzja KS.V-680/15/74 z dnia 1 czerwca 1974 roku
3. dwór Chlewickich, tzw. „dworek modrzewiowy”, ul. Narutowicza 20, drewn., 1. poł. XIX w., - wpisany do rejestru zabytków nr 16; decyzja KL.IV.680/101/67 z dnia 11 lipca 1967 r. (remont kapitalny budynku w 2013 r.)

- **ul. Pałacowa**

1. pałac w Zespole pałacowym „Gierałty”, ul. Pałacowa, mur., 1781-1785 r., - wpisany do rejestru zabytków nr 19; decyzja KL.IV.680/59/67 z dnia 1 czerwca 1967 roku
2. oficyna (prawa) w Zespole pałacowym „Gierałty”, ul. Pałacowa, mur., 1781-1785r., - wpisana do rejestru zabytków nr 388; decyzja KL.IV.680/60/67 z dnia 1 czerwca 1967 roku
3. oficyna (lewa) w Zespole pałacowym „Gierałty”, ul. Pałacowa, mur., 1781-1785 r., - wpisana do rejestru zabytków nr 389; decyzja KL.IV.680/61/67 z dnia 1 czerwca 1967 roku
4. park pałacowy w Zespole pałacowym „Gierałty”, ul. Pałacowa, 1781-1785 r., - wpisany do rejestru zabytków nr 351; decyzja KL.IV.680/62/67 z dnia 1 czerwca 1967 roku
5. kaplica grobowa w Zespole pałacowym „Gierałty”, ul. Pałacowa, mur., poł. XIX w.,- wpisana do rejestru zabytków nr 18; decyzja KL.IV.680/58/67 z dnia 1 czerwca 1967 roku

- **pl. marsz. J. Piłsudskiego**

1. Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny Placu Piłsudskiego - wpisany do rejestru zabytków nr 1131; decyzja KS.V-680/9/74 z dnia 1 czerwca 1974 roku
2. dom mieszkalny, pl. Piłsudskiego 10 (d. 19 Stycznia 10), mur., 1846 r., - wpisany do rejestru zabytków nr 590; decyzja KL.5340-22/88 z dnia 28 marca 1988 roku
3. ratusz w Zespole Ratusza, pl. Piłsudskiego 20, mur., 1843-1845 r. - wpisany do rejestru zabytków nr 347; decyzja KL.IV-680/98/67 z dnia 1 czerwca 1974 roku

- **ul. Podrzeczna**

1. dom mieszkalny, ul. Podrzeczna 4, mur., 4. ćw. XIX w., - wpisany do rejestru zabytków nr 616; decyzja KL.5340-7/90 z dnia 24 maja 1990 roku

- **ul. Sienkiewicza**

1. aleja zabytkowa (drzewostan ul. Sienkiewicza – ul. Pałacowa) – wpisana do rejestru zabytków nr 1156; decyzja KS.V-660/34/74 z dnia 14 czerwca 1974 roku
2. zespół hotelu „Staropolskiego”, tzw. „Nowa Oberża”, ul. Sienkiewicza 2 (ul. Narutowicza 1), mur., 1843 r., – wpisany do rejestru zabytków nr 390; decyzja KL.IV.680/63/67 z dnia 7 czerwca 1967 roku
3. kamienica, ul. Sienkiewicza 12 (d. Sienkiewicza 6), mur., ok. 1846 r., – wpisana do rejestru zabytków nr 1149; decyzja KL.V-680/27/74 z dnia 1 czerwca 1974 r. (remont kamienicy w 2013 r.)

- **ul. Tarnowskiego**

1. cmentarz żydowski, ul. Tarnowskiego (ul. Spokojna), przed 1793 r., – wpisany do rejestru zabytków nr 635; decyzja PSOZ.5340-24-3/92 z dnia 9 grudnia 1992 roku

- **ul. Teatralna**

1. Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny ul. Teatralnej i dawnego rynku Zduńskiego – wpisany do rejestru zabytków nr 1134; decyzja KS.V-680/12/74 z dnia 1 czerwca 1974 roku

- **ul. Toruńska**

1. karczma „Wygoda” (ob. dom mieszkalny), ul. Toruńska 3, mur., 1. poł. XIX w., – wpisana do rejestru zabytków nr 412; decyzja KL.IV.680/102/67 z dnia 11 lipca 1967 roku

- **ul. Witosa**

1. dom naczelnika powiatu (ob. Urząd Gminy Kutno), ul. Witosa 1, mur., 1826 r., wpisany do rejestru zabytków nr 1145; decyzja KL.V.680/23/74 z dnia 1 czerwca 1974 roku

- **pl. Wolności**

1. Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny pl. Wolności – wpisany do rejestru zabytków nr 1132; decyzja KS.V-680/10/74 z dnia 1 czerwca 1974 roku

- **ul. Wyszyńskiego**

1. kościół w Zespole Kościoła pw. św. Wawrzyńca Diakona i Męczennika, ul. Wyszyńskiego 2, mur., 1882-1886 r., – wpisany do rejestru zabytków nr 444; decyzja KL.III.680/10/78 z dnia 13 marca 1978 roku
2. zespół szpitala św. Walentego (szpital i kaplica), ul. Wyszyńskiego 11, mur., – wpisany do rejestru zabytków nr 1139; decyzja KL.V-660/17/74 z dnia 1 czerwca 1974 r. (organy kościoła parafialnego – instrument 20-głosowy o neogotyckim prospekcie,

jednosekcyjny, wykonany przez Jana Szymańskiego z Warszawy w 1896 r. - rejestr zabytków B/178 decyzja nr WUOZ-B.5140.3.2012.AM z dnia 12 stycznia 2012 roku.

- **ul. Zamenhofa**

1. Zespół Urbanistyczno-Architektoniczny ul. Zamenhofa - domy nr: 2, 4, 6, 8 - wpisany do rejestru zabytków nr 1138; decyzja KS.V-680/16/74 z dnia 1 czerwca 1974 roku.

Pozostałe obiekty, zespoły i obszary zamieszczone w Gminnej ewidencji zabytków miasta Kutna

- **Strefa ochrony konserwatorskiej Miasta Kutna**

Stanowi ona przykład naturalnego, długiego rozwoju miasta - dzisiejszego Śródmieścia będąca świadectwem tradycyjnych metod planowania, trwałości podziału na działki budowlane oddziaływające na charakter zabudowy. Pomimo licznych zniszczeń i modernizacji stanowi dość dobrze zachowany zespół o jednolitym charakterze stylowym z pierwszej połowy XIX wieku (okres Królestwa Kongresowego). W początku lat 70-tych XX w. stare miasto, poza kilkoma pojedynczymi obiektami wpisanymi do rejestru zabytków, podlegało licznym wyburzeniom. Poza staromiejskimi kamieniczkami wyburzone miały zostać m.in. willa dr Troczewskiego, Pałacyk Naczelnikowski, Stara Oberża i inne. Dwór Chlewickich zamierzano przenieść do skansenu w Sieradzu. W poważnym stopniu przekształceniu ulec miało historyczne założenie przestrzenne miasta. Obecnie, za wartości kulturowe uznaje się: układ przestrzenny obszaru śródmiejskiego - strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej: rejon - Stary Rynek (plac Wolności) - ul. Królewska - Nowy Rynek (plac Piłsudskiego), połączone z kościołem p.w. św. Wawrzyńca, ograniczone ul. Barlickiego (d. Senatorską) i ul. Podrzeczną oraz rondem Solidarności - świadczy o tożsamości miasta, jego historii, zajmuje poczesne miejsce w strukturze funkcjonalnej miasta - stanowiąc centrum miasta i powiatu.

- **ul. Barcewicz**

1. dom mieszkalny, ul. Barcewicz 3, mur., 1929 r.
2. dom mieszkalny, ul. Barcewicz 14, mur., 1934 r.

- **ul. Bema**

1. Zespół Folwarku Miejskiego, ul. Bema 1, 3, 5, XVIII/XIX w.:
 - a) stodoła (ob. bud. handlowo-magazynowy), ul. Bema 5, mur., 2. poł. XIX w.
 - b) magazyn, (ob. bud. handlowo-magazynowy), ul. Bema 3, mur 2. poł. XIX w.
2. dom mieszkalny, ul. Bema 26 (d. Bema 20), mur., lata 30. XX w.

- **ul. Cmentarna**

1. kaplica cmentarna, ul. Cmentarna, mur., ok. 1852 r.
2. cmentarz parafialny (rzymsko-katolicki), ul. Cmentarna, 1. poł. XIX w.

- **ul. Dąbrowskiego**

1. dom mieszkalny, ul. Dąbrowskiego 3, mur., 1925 r.
2. dom mieszkalny, ul. Dąbrowskiego 12, mur., ok. 1930 r.

- **ul. Fałata**

1. willa (osiedle pracowników kolei), ul. Fałata 5, mur., 1925 r.

- **ul. Grunwaldzka**

1. Zespół dawnych koszar 37 Pułku Piechoty, ul. Grunwaldzka 1, 3|:
 - a) koszary (część obiektu), ul. Grunwaldzka 1, mur., 4. ćw. XIX w.
 - b) kasyno, ul. Grunwaldzka 3, mur., lata 30. XX w.

- **ul. Kochanowskiego**

1. dom mieszkalny, ul. Kochanowskiego 10, mur., ok. 1930 r.

- **ul. Kordeckiego**

1. willa, ul. Kordeckiego 2, mur., ok. 1930 r.

- **ul. Kościuszki**

1. dom, ul. Kościuszki 4 (zespół urb.-arch.), mur., XIX/XX w.
2. dom, ul. Kościuszki 8 (zespół urb.-arch.), mur., 2. poł. XIX w.
3. szkoła elementarna, ul. Kościuszki 11 (zespół urb.-arch.), mur., 1907 r.
4. Zespół gimnazjum im. Henryka Dąbrowskiego ul. Kościuszki 11 (ul. Dąbrowskiego 1a):
 - a) gimnazjum (ob. Zespół Szkół Zawodowych nr 2), ul. Kościuszki 11, k. XIX w., nadbud. piętra 1904 r., rozbud. 1905-1907 r., arch. Józef Stebelski
 - b) willa (ob. Zespół Szkół Zawodowych nr 2), ul. Kościuszki 11, mur., lata 20. XX w.
5. dom (zespół domów mieszkalnych oficerskiego funduszu wojskowego), ul. Kościuszki 20, mur., 1929 r.

- **ul. Krasińskiego**

1. dom mieszkalny, ul. Krasińskiego 14 (d. Krasińskiego 8), mur., po 1925 r.
2. dom mieszkalny, ul. Krasińskiego 16 (d. Krasińskiego 10), mur., po 1925 r.
3. dom mieszkalny, ul. Krasińskiego 24 (d. Krasińskiego 18), mur., ok. 1930 r.

- **ul. Krośniewicka**

1. wodociągowa wieża ciśnień, ul. Krośniewicka (Kutno-Azory), mur., 1925 r.

2. szkoła kolejowa (ob. Zespół Szkół Zawodowych) ul. Krośniewicka, mur., 1928 r.
3. Zespół osiedla kolejarskiego, ul. Krośniewicka 48, 52:
 - a) willa, ul. Krośniewicka 52, mur., 1925 r.
 - b) budynek gospodarczy, ul. Krośniewicka 52, mur., 1928 r.
 - c) dom, ul. Krośniewicka 48, mur., 1928 r.
 - d) budynek gospodarczy, ul. Krośniewicka 48, mur., 1928 r.
 - e) budynek gospodarczy z pralnią, ul. Krośniewicka 48, mur., 1928 r.

• ul. Królewska

1. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), ul. Królewska 1, mur., poł. XIX w.
2. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), ul. Królewska 2, mur., poł. XIX w.
3. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), ul. Królewska 3, mur., poł. XIX w.
4. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), ul. Królewska 4, mur., poł. XIX w.
5. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), ul. Królewska 5, mur., poł. XIX w.
6. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), ul. Królewska 7, mur., poł. XIX w.
7. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), ul. Królewska 8, mur., poł. XIX w.
8. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), ul. Królewska 9, mur., k. XIX w.
9. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), ul. Królewska 10, mur., poł. XIX w.
10. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), ul. Królewska 11, mur., poł. XIX w.
11. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), ul. Królewska 12, mur., poł. XIX w.
12. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), ul. Królewska 13, mur., 2. poł. XIX w.
13. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), ul. Królewska 15, mur., 2. poł. XIX w.
14. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), ul. Królewska 16, mur., poł. XIX w.
15. zespół apteki „Pod Orłem” (zespół urb.-arch.), ul. Królewska 17:
 - a) apteka, ul. Królewska 17, mur., 1. ćw. XIX w.
 - b) oficyna, ul. Królewska 17 (ul. Pereca 4), mur., 2. poł. XIX w.
16. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), ul. Królewska 18, mur., poł. XIX w.
17. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), ul. Królewska 25, mur., poł. XIX w.
18. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), ul. Królewska 29, mur., 1. poł. XIX w.
19. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), ul. Królewska 34, mur., poł. XIX w.
20. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), ul. Królewska 36, mur., poł. XIX w.
21. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), ul. Królewska 37, mur., poł. XIX w.
22. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), ul. Królewska 39, mur., poł. XIX w.
23. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), ul. Królewska 41, mur., poł. XIX w.
24. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), ul. Królewska 43, mur., poł. XIX w.
25. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), ul. Królewska 49, mur., poł. XIX w.
26. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), ul. Królewska 51, mur., poł. XIX w.

- **ul. Lelewela**

1. dom mieszkalny, ul. Lelewela 1, mur., po 1930 r.
2. dom mieszkalny, ul. Lelewela 3, mur., po 1930 r.

- **ul. 29 Listopada**

1. kamienica, ul. 29 Listopada 8, mur., pocz. XX w.
2. kamienica, ul. 29 Listopada 10, mur., 2. poł. XIX w.
3. lazaret (koszary i więzienie) (ob. bud. handlowo-usługowy), ul. 29 Listopada 14, mur., 1824 r.
4. kamienica (zespół urb.-arch.), ul. 29 Listopada 16, mur., XIX/XX w.
5. kamienica (zespół urb.-arch.), ul. 29 Listopada 18, mur., 2. poł. XIX w.
6. kamienica (zespół urb.-arch.), ul. 29 Listopada 20, mur., k. XIX w.
7. dom mieszkalny, ul. 29 Listopada 26 (d. 29 Listopada 24), mur., k. XIX w.
8. dom mieszkalny, ul. 29 Listopada 36 (d. 29 Listopada 32), mur., k. XIX w.
9. dom mieszkalny, ul. 29 Listopada 40, mur., pocz. XX w.
10. dom mieszkalny, ul. 29 Listopada 50 (d. 29 Listopada 46), mur., pocz. XIX w.
11. dom mieszkalny, (d. łaźnia koszar carskich tzw. „bania”), ul. 29 Listopada 57, mur., k. XIX w.
12. dom mieszkalny, ul. 29 Listopada 58 (d. 29 Listopada 52/54), mur., lata 20. XX w.

- **ul. Łąkoszyńska**

1. Zespół Kościoła pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika, ul. Łąkoszyńska 11, 1909-1912 r.:
 - a) ogrodzenie kościoła pw. św. Stanisława B.M., ul. Łąkoszyńska 11, 1909-1912 r.
 - b) plebania kościoła pw. św. Stanisława B.M., ul. Łąkoszyńska 11, mur., pocz. XX w.
 - c) Cmentarz przykościelny (rzymsko-katolicki), ul. Łąkoszyńska 11, XVIII w. (nieistniejący)

- **ul. Łęczycka**

1. willa, ul. Łęczycka 5 (ul. Matejki 2), mur., ok. 1930 r.
2. dom mieszkalny, ul. Łęczycka 7, mur., ok. 1930 r.

- **ul. 3 Maja**

1. Zespół Dworca Kolejowego, ul. 3 Maja:
 - a) dworzec PKP, ul. 3 Maja, mur., 1862 r.
 - b) budynek obsługi dworca, ul. 3 Maja, mur., 1862 r.
 - c) magazyn, ul. 3 Maja, mur., 1893 r.
2. dom mieszkalny, ul. 3 Maja 3, mur., lata 20. XX w.

3. dom mieszkalny, ul. 3 Maja 4, mur., XIX/XX w.
4. dom mieszkalny (d. hotel), ul. 3 Maja 6, mur., pocz. XX w.
5. budynek mieszkalno-usługowy, ul. 3 Maja 10-12-14, mur., 1922-1925 r.
6. dom mieszkalny, ul. 3 Maja 16, mur., pocz. XX w.
7. dom mieszkalny, ul. 3 Maja 18, mur., XIX/XX w.
8. dom mieszkalny, ul. 3 Maja 20, mur., XIX/XX w.
9. dom mieszkalny, ul. 3 Maja 24, mur., ok. 1925 r.
10. dom mieszkalny, ul. 3 Maja 26, mur., XIX/XX w.
11. dom mieszkalny, ul. 3 Maja 26a, mur., ok. 1925 r.
12. dom mieszkalny, ul. 3 Maja 30, mur., pocz. XX w.
13. dom mieszkalny, ul. 3 Maja 32, mur., pocz. XX w.
14. dom mieszkalny, ul. 3 Maja 34, mur., pocz. XX w.
15. dom mieszkalny, ul. 3 Maja 38, mur., pocz. XX w.
16. dom mieszkalny, ul. 3 Maja 42A, mur., pocz. XX w.
17. dom mieszkalny, ul. 3 Maja 44, mur., pocz. XX w.
18. dom mieszkalny, ul. 3 Maja 46, mur., pocz. XX w.
19. dom mieszkalny, ul. 3 Maja 52, mur., pocz. XX w.

• **ul. Mickiewicza**

1. Willa, ul. Mickiewicza 2, mur., ok. 1930 r.
2. Zespół Browaru, ul. Mickiewicza 5, mur., ok. 1850 r.:
 - a) browar (część obiektu), ul. Mickiewicza 5, mur., ok. 1850 r.
3. Zespół Cukrowni „Konstancja”, ul. Mickiewicza 100, 2. poł. XX w., po 1945 r. przebudowany na magazyny zbożowe:
 - a) cukrownia, ul. Mickiewicza 100, mur., 2. poł. XX w.
 - b) magazyn pasz, ul. Mickiewicza 100, mur., 2. poł. XX w.
 - c) magazyn surowców, ul. Mickiewicza 100, mur., 2. poł. XX w.
 - d) magazyn nawozów, ul. Mickiewicza 100, mur., 2. poł. XX w.

• **ul. Narutowicza**

1. dom mieszkalny, ul. Narutowicza 8, mur., ok. 1925 r.
2. kamienica (zespół urb.-arch.), ul. Narutowicza 9 (d. Narutowicza 3), mur., XIX/XX w.
3. kamienica (zespół urb.-arch.), ul. Narutowicza 10, mur., 1929 r.
4. kamienica (zespół urb.-arch.), ul. Narutowicza 11 (d. Narutowicza 5), mur., XIX/XX w.
5. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), ul. Narutowicza 12, mur., pocz. XX w.
6. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), ul. Narutowicza 13 (d. Narutowicza 5a), mur., ok. XIX w.

7. sierociniec (ob. szkoła podstawowa nr 4), ul. Narutowicza 22, mur., 1926 r.
8. łaźnia (ob. budynek usługowo-handlowy), ul. Narutowicza 31, 33 (d. Narutowicza 17), mur., 1926 r.

- **ul. Okrzei**

1. dom (zespół domów mieszkalnych oficerskiego funduszu wojskowego), ul. Okrzei 1, mur., lata 20. XX w.

- **ul. Oporowska**

1. cmentarz epidemiologiczny – ofiar epidemii cholery, ul. Oporowska (ul. Szymanowskiego), 1856 r.
2. cmentarz ewangelicko-augsburski, ul. Oporowska (ul. Szymanowskiego), 1852 r.

- **ul. Pałacowa**

1. Zespół pałacowy „Gierałty”, ul. Pałacowa, 2. poł. XVIII w.:
 - a) budynek gospodarczy, ul. Pałacowa, mur., 1781-1785 r.
 - b) brama wjazdowa, ul. Pałacowa, mur., XVIII/XIX w.
2. dom mieszkalny, ul. Pałacowa 3, mur., ok. 1930 r.
3. dom mieszkalny, ul. Pałacowa 4, mur., ok. 1925 r.

- **pl. marsz. J. Piłsudskiego**

1. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), pl. Piłsudskiego 1 (ul. Witosa 2), mur., 1862 r.
2. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), pl. Piłsudskiego 2, mur., poł XIX w.
3. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), pl. Piłsudskiego 7, mur., poł XIX w.
4. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), pl. Piłsudskiego 9, mur., 1846 r.
5. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), pl. Piłsudskiego 11, mur., poł XIX w.
6. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), pl. Piłsudskiego 12, mur., II poł. XIX w.
7. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), pl. Piłsudskiego 13, mur., II poł. XIX w.
8. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), pl. Piłsudskiego 14, mur., 1872 r.
9. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), pl. Piłsudskiego 15, mur., 1875 r.
10. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), pl. Piłsudskiego 16, mur., k. XIX w.
11. budynek Urzędu (zespół urb.-arch.), pl. Piłsudskiego 16, mur., k. XIX w.

- **ul. Podrzeczna**

1. dom mieszkalny, ul. Podrzeczna 2, mur., pocz. XX w.
2. dom mieszkalny, ul. Podrzeczna 11, mur., ok. 1876 r.
3. dom mieszkalny, ul. Podrzeczna 13, mur., k. XIX w.
4. Zespół domów mieszkalnych, ul. Podrzeczna 20, mur., pocz. XX w.:
 - a) dom, ul. Podrzeczna 20, mur., pocz. XX w.

- b) oficyna, ul. Podrzeczna 20, mur., pocz. XX w.
 - c) budynek gospodarczy, ul. Podrzeczna 20, mur., pocz. XX w.
5. dom mieszkalny, ul. Podrzeczna 29

• ul. Przemysłowa

1. Zespół Zakładu Nasiennego Dańkowskiej Hodowli Roślin, ul. Przemysłowa 5:
 - a) magazyn nasienny (czyszczalnia), ul. Przemysłowa 5, mur., 1929 r.
 - b) magazyn manipulacyjny, ul. Przemysłowa 5, mur., lata 30. XX w.
 - c) magazyn główny, ul. Przemysłowa 5, mur., 1931 r.
 - d) magazyn, ul. Przemysłowa 5, mur., lata 30. XX w.
 - e) dom mieszkalny I (laboratorium), ul. Przemysłowa 5, mur., lata 20. XX w.
 - f) dom mieszkalny II (administracyjno-biurowy), ul. Przemysłowa 5, mur., lata 20. XX w.
 - g) dom mieszkalny III (socjalny), ul. Przemysłowa 5, mur., lata 20. XX w.
2. magazyn państwowego monopolu tytoniowego, ul. Przemysłowa 7, mur., 1925 r.
3. zespół browaru lwowskiego, ul. Przemysłowa 8, mur., pocz. XX w.:
 - a) dom dyrektora, ul. Przemysłowa 8, mur., pocz. XX w.
 - b) budynek browaru, ul. Przemysłowa 8, mur., pocz. XX w.
 - c) budynek warsztatu, ul. Przemysłowa 8, mur., pocz. XX w.

• ul. Rychtelskiego

1. dom mieszkalny (osiedle pracowników kolei), ul. Rychtelskiego 2, mur., lata 20. XX w.
2. dom mieszkalny (osiedle pracowników kolei), ul. Rychtelskiego 2A, mur., lata 20. XX w.
3. budynek gospodarczy (osiedle pracowników kolei), ul. Rychtelskiego 2A, mur., lata 20. XX w.
4. dom mieszkalny (osiedle pracowników kolei), ul. Rychtelskiego 2B, mur., lata 20. XX w.
5. dom mieszkalny (osiedle pracowników kolei), ul. Rychtelskiego 2C, mur., lata 20. XX w.
6. budynek gospodarczy (osiedle pracowników kolei), ul. Rychtelskiego 2C, mur., lata 20. XX w.
7. dom mieszkalny (osiedle pracowników kolei), ul. Rychtelskiego 2D, mur., lata 20. XX w.

• ul. Siemiradzkiego

1. willa, ul. Siemiradzkiego 11 (d. Matejki 1), mur., 1925 r.

• ul. Sienkiewicza

1. kamienica, ul. Sienkiewicza 6 (d. Sienkiewicza 4), mur., XIX/XX w.
2. kamienica, ul. Sienkiewicza 7, mur., 1867 r.
3. kamienica, ul. Sienkiewicza 9, mur., XIX/XX w., spalony w 1945 r., przebud. lata 60 XX w.
4. zespół spółdzielni rolniczo-handlowej „Wspólna Praca”, ul. Sienkiewicza 11:

- a) budynek administracyjny, ul. Sienkiewicza 11, mur., 1912 r.
 - b) bazar (sklepy), ul. Sienkiewicza 11, mur., 1932 r.
5. zespół kościoła ewangelicko-augsburskiego, Sienkiewicza 13, 15:
 - a) kościół, ul. Sienkiewicza 13, mur., 1881 r.
 - b) szkoła, ul. Sienkiewicza 15, mur., 1901 r.
 6. kamienica, ul. Sienkiewicza 24 (d. Sienkiewicza 16), mur., ok. 1912 r.
 7. kamienica, ul. Sienkiewicza 25 (d. Sienkiewicza 21), mur., przed 1930 r.
 8. dom mieszkalny, ul. Sienkiewicza 26, 28 (d. Sienkiewicza 18, 20), mur., lata 20. XX w.
 9. dom mieszkalny, ul. Sienkiewicza 32 (d. Sienkiewicza 24), mur., k. XIX w.
 10. willa, ul. Sienkiewicza 40 (d. Sienkiewicza 30), mur., ok. 1925 r.
 11. dom mieszkalny, ul. Sienkiewicza 42 (d. Sienkiewicza 32), mur., XIX/XX w.
 12. dom pracowników kolei, ul. Sienkiewicza 45, mur., lata 20. XX w.
- **ul. Skłodowskiej-Curie**
 1. dom mieszkalny, ul. Skłodowskiej-Curie 27 (d. Skłodowskiej-Curie 21) mur., ok. 1930 r.
 - **ul. Słowackiego**
 1. dom mieszkalny, ul. Słowackiego 15/ul. 1 Maja 12 (d. Słowackiego 3), mur., lata 30 XX w.
 - **ul. Jana III Sobieskiego**
 1. willa, ul. Jana III Sobieskiego 2 (ul. Staszica 1), mur., po 1925 r.
 - **ul. Sowińskiego**
 1. willa, ul. Sowińskiego 2a (d. Sowińskiego 2), mur., lata 30. XX w.
 - **ul. św. Stanisława**
 1. cmentarz parafialny Parafii pw. św. Stanisława B.M., ul. św. Stanisława, 1814 r.
 - **ul. Staszica**
 1. dom mieszkalny, ul. Staszica 5, mur., ok. 1930 r.
 2. szkoła, ul. Staszica 6, mur., ok. 1930 r., arch. Helena i Szymon Syrkusowie
 3. dom mieszkalny, ul. Staszica 7, mur., po 1930 r.
 4. dom mieszkalny, ul. Staszica 9, mur., po 1925 r.
 5. dom mieszkalny, ul. Staszica 9a, mur., po 1925 r.
 6. dom mieszkalny, ul. Staszica 11, mur., po 1925 r.
 7. dom mieszkalny, ul. Staszica 14, mur., po 1925 r.
 - **ul. Teatralna**
 1. Zespół Budynków Ochotniczej Straży Ogniowej (zespół urb.-arch.), ul. Teatralna 1 (ul. Podrzeczna 27), k. XIX w.:

- a) teatr, tzw. Dom Dochodowy Straży Ogniowej (obecnie Centrum Teatru Muzyki i Tańca), (zespół urb.-arch.), ul. Teatralna 1, mur., 1899-1908r. (remont budynku w 2013 r.)
- b) magazyn instrumentów strażackich, (zespół urb.-arch.), ul. Podrzeczna 27, mur., 1885 r., proj. Kazimierz Stebelski

- **ul. Toruńska**

1. dom mieszkalny, ul. Toruńska 8, drewn., 2. poł. XIX w.

- **pl. Wolności**

1. kamienica (zespół urb.-arch.), pl. Wolności 10, mur., ok. 1900 r.
2. kamienica (zespół urb.-arch.), pl. Wolności 12, mur., k. XIX w.
3. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), pl. Wolności 13, mur., poł. XIX w.
4. austeria tzw. stara oberża, (zespół urb.-arch.), pl. Wolności 14, mur., 1. ćw. XIX w.
5. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), pl. Wolności 15, mur., poł. XIX w.
6. kamienica (zespół urb.-arch.), pl. Wolności 19, mur., k. XIX w.
7. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), pl. Wolności 20, mur. koniec XIX w.
8. dom mieszkalny (zespół urb.-arch.), pl. Wolności 21, mur. koniec XIX w.
9. kamienica (zespół urb.-arch.), pl. Wolności 22, mur., k. XIX w.
10. kamienica (zespół urb.-arch.), pl. Wolności 23, mur., k. XIX w.
11. kamienica (zespół urb.-arch.), pl. Wolności 24, 25, mur., k. XIX w.
12. kamienica (zespół urb.-arch.), pl. Wolności 26, mur., k. XIX w.

- **ul. Wyszyńskiego**

1. Zespół Kościoła pw. św. Wawrzyńca Diakona i Męczennika, ul. Wyszyńskiego 2, 4:
 - a) plebania Kościoła pw. św. Wawrzyńca Diakona i Męczennika, ul. Wyszyńskiego 4, mur., k. XIX w.
2. Zespół fabryki maszyn rolniczych „KRAJ”, ul. Wyszyńskiego 5 (obiekty częściowo rozebrane i przebudowane w 2005 r., obecnie obiekty handlowe):
 - a) magazyn, ul. Wyszyńskiego 5, mur., lata 1895-1997 i lata 1912-1913
 - b) modelarnia, ul. Wyszyńskiego 5, mur., ok. 1895 r.
 - c) odlewnia i hala produkcyjna, ul. Wyszyńskiego 5, mur., odlewnia 1895 r. hala ok. 1912 r.
 - d) budynek mieszkalno-biurowy, ul. Wyszyńskiego 5, mur., ok. 1895 r.
3. dom mieszkalny, ul. Wyszyńskiego 7, mur., XIX/XX w.

- **ul. Zamenhofa**

1. dom mieszkalny, ul. Zamenhofa 2 (zespół urb.-arch.), mur., 2. poł. XIX w.

2. dom mieszkalny, ul. Zamenhofska 4 (zespół urb.-arch.), mur., XIX/XX w.
3. dom mieszkalny, ul. Zamenhofska 6 (zespół urb.-arch.), mur., k. XIX w.
4. dom mieszkalny, ul. Zamenhofska 8 (zespół urb.-arch.), mur., XIX/XX w.
5. dom mieszkalny, ul. Zamenhofska 11, mur., 1. poł. XIX w.

- **ul. Zduńska**

1. kamienica, ul. Zduńska 7 (zespół urb.-arch.), mur., poł XIX w.

- **ul. Żółkiewskiego**

1. dom mieszkalny, ul. Żółkiewskiego 7, mur., XIX/XX w.
2. dom mieszkalny, ul. Żółkiewskiego 7A, mur., XIX/XX w.
3. willa, ul. Żółkiewskiego 9, mur., ok. 1925 r.

Stanowiska archeologiczne zamieszczone w Gminnej ewidencji zabytków miasta Kutna

Obszar lokacji miasta obejmuje teren ograniczony:

- od północy: ul. Braci Śniadeckich, ul. Barlickiego, ul. 29 Listopada,
- od południa: ul. Podrzeczna, ul. Kilińskiego i częścią ul. Narutowicza,
- od wschodu: ul. Jana Pawła II, ul. dr. A. Toczewskiego oraz terenem dawnej Fabryki Maszyn Rolniczych „Kraj”,
- od zachodu: ul. Zgoda i fragmentem cmentarza przy ul. Cmentarnej i częścią ul. Narutowicza.

Nr stan. na rysunku Studium	Obszar AZP	Nr stan. na obszarze	Nr stan. w miejscowości	Miejscowość	Rodzaj stanowiska	Kultura (okres)
1	56-50	52	43	m. Kutno	1. ślad osad.	nowożytna
2	56-50	51	51	m. Kutno	1. ślad osad. 2. osada	starożytna nowożytna
3	56-50	53	44	m. Kutno	1. osada 2. ślad osad.	starożytna nowożytna
4	56-50	85	45	m. Kutno	1. osada 2. ślad osad.	O.W.R. wcz. średn.
5	56-50	86	46	m. Kutno	ślad osad.	starożytna
6	56-50	87	50	m. Kutno	ślad osad.	paleolit/mezolit
7	57-50	51	7	m. Kutno d. Łąkoszyn	osada	nowożytna
8	57-50	7	4	d. Łąkoszyn	1. ślad osad. 2. osada	halsztyński/lateński nowożytna
9	57-50	6	5	d. Łąkoszyn	1. ślad osad. 2. osada 3. ślad osad. 4. osada	nowożytna O.W.R. średniowiecze nowożytna
10	57-50	5	6	d. Łąkoszyn	1. osada 2. ślad osad. 3. osada	halsztacki, lateński nowożytna średn./nowoż.

11	57-50	3	2	m. Kutno	1. osada 2. osada	średniowiecze nowożytna (XVIII- XIX)
12	57-51	54	38	m. Kutno	1. ślad osad. 2. ślad osad.	średniowiecze nowożytna
13	57-51	53	37	m. Kutno	1. ślad osad. 2. ślad osad.	paleolit/mezolit śre- dniowiecze
14	57-51	55	39	m. Kutno	1. ślad osad. 2. ślad osad.	paleolit/mezolit wcz. średniowiecze
15	57-51	56	40	m. Kutno	ślad osad.	późn. średniowiecze
16	57-51	57	41	m. Kutno	ślad osad.	późn. średniowiecze
17	57-51	58	42	m. Kutno	ślad osad.	późn. średniowiecze
18	56-51	26	52	m. Kutno	1. ślad osad. 2. ślad osad.	średniowiecze nowożytna
19	56-51	2	1	m. Kutno (d. wieś Bielawki)	1. cmentarzy- sko 2. ślad osad. 3. osada	EB - epoka brązu starożytność późn. średn./nowoż.
20	56-51	95	57	m. Kutno	ślad osad.	O.W.R.
21	56-51	94	56	m. Kutno	1. ślad osad. 2. osada	średniowiecze nowożytna
22	56-51	93	55	m. Kutno	osada	późn. średn./nowoż.
23	56-51	92	54	m. Kutno	osada	późn. średn./nowoż.
24	56-51	73	53	m. Kutno	1. ślad osad. 2. osada	średniowiecze późn. średn./nowoż.
25	57-50	6	5	m. Kutno	1. ślad osad. 2. osada 3. ślad osad. 4. osada	neolit OWR średniowiecze nowoż.
26				m. Kutno	cmentarzysko	kul. przeworska
27			Józefów - stan. 2	m. Kutno	osada	kul. przeworska
28	57-50	4	3	m. Kutno	osada	średn./nowoż.
29	57-50	12	-	Nowa Wieś	1. osada 2. osada 3. ślad osad. 4. osada	OWR średniowiecze nowożyt. starożytność

Wyjaśnienie oznaczeń stanowisk archeologicznych: EK - epoka kamienia, H/L-przełom okresu halsztackiego na lateński, N - neolit, OWR - okres wpływów rzymskich, P/M - przełom paleolit/ mezolit, WŚR - wczesne średniowiecze, WEB - wczesna epoka brązu, ŚR - średniowiecze, EB - epoka brązu, PŚR - późne średniowiecze, WEŻ - wczesna epoka żelaza, NOW - okres nowożytny, STAR - stanowisko nieokreślone-starożytne.

OBIEKTY REPREZENTATYWNE

Ratusz

Klasycystyczny, murowany budynek wzniesiony w latach 1843-45 według projektu Bonifacego Witkowskiego na planie prostokąta, jednokondygnacyjny z centralnie usytuowaną kwadratową wieżą w fasadzie, kryty dwuspadowym dachem. Elewacja frontowa, wieloosiowa, symetryczna, ryzalit osi środkowej podkreślony w parterze bramą wjazdową i balkonem na piętrze zwieńczony tympanonem. Wieża zwieńczona balustradą attyką w formie belwederu. Obecnie siedziba Muzeum Regionalnego w Kutnie.

Królewski pałac pocztowy Augusta III

Królewski pałac pocztowy (podróżny, postojowy) został zbudowany w 1750 roku. Okazałe, rezydencjonalne założenie zaprojektował i zbudował kapitan wojsk artyleryjskich Johann Martin Walther. Miejsce na budowę w Kutnie wydzierżawił kasztelan żmudzki Józef Franciszek Pac.

Natychmiast po podpisaniu umowy w 1750 roku rozpoczęto budowę. W 1753 roku wykonano remont, a kolejne prace prowadzone były jeszcze w okresie od września 1754 roku do 1756 roku oraz w 1763 roku. Dalsze prace, polegające na rozbudowie skrzydeł i zmianie układu wewnętrznych ścian, prowadzono do 1826 roku.

Pałac zaprojektowano w duchu saskiego baroku, na planie prostokąta z dwoma krótkimi skrzydłami bocznymi, zaakcentowanymi ryzalitami w elewacji frontowej oraz trzecim ryzalitem pośrodku, wysuniętym analogicznie od strony wewnętrznej. Część południową prostokątnej, ogrodzonej drewnianym parkanem działki o wymiarach 110 na 50 m zajmował pałac z dziedzińcem, a część północną – zabudowania gospodarcze – wozownia ze stajnią i kuchnią. W partii ryzalitu środkowego pałacu zastosowano dach łamany, zwieńczony orłem o rozpostartych skrzydłach. Do pożaru w 2003 roku znajdowała się w tym miejscu ażurowa sterczyna wykonana z drewna, którą wieńczyła jeszcze w latach 50. XX w. korona królewska, wykonana między 1903 a 1915 rokiem. Nad wejściem od strony traktu znajdował się zwieńczony wazą tympanon z herbem królewskim. W połaciach dachu nad skrzydłami oraz pawilonami bogato zdobione mansardy i lukarny oświetlały izby znajdujące się na poddaszach. Całość wzniesiona została w konstrukcji ryglowo-szachulcowej z odsłoniętym szkieletem.

Brak dokładnych danych o przeznaczeniu wszystkich 17 izb i dwóch korytarzy. W jednym z nich, w ryzalitowej części centralnej, od strony traktu, największe ze wszystkich pomieszczenie przejściowe zajmowała kaplica, a w skrzydle zachodnim znajdowała się królewska sypialnia.

Możliwe, że w 1808 roku ulokowano w części budynku siedzibę podprefekta powiatu orłowskiego. Ostatni dziedzic miasta Kutna, Witold Mniewski w 1866 roku sprzedał tę nieruchomość. W kolejnych latach następowały dalsze transakcje sprzedaży i dzielenia budynku oraz działki na mniejsze części. Od 1866 roku do 1937 roku należał do 12 właścicieli, w tym do kilku jednocześnie. Odkąd budynek wielokrotnie zmieniał właścicieli, jego wnętrza przerabiane były na sklepy, warsztaty i mieszkania, w związku z czym zatracił swój pierwotny charakter.

Prace nad uporządkowaniem stanu prawnego i przejęcia całości obiektu nabrały szczególnego znaczenia po zniszczeniu części zabytkowego zajazdu przez pożar, który 19 stycznia 2003 roku zniszczył więźbę dachową nad częścią korpusu głównego oraz skrzydłem zachodnim. 2 czerwca 2011 roku zajazd w całości stał się własnością Miasta Kutno.

Kościół pw. św. Wawrzyńca

Murowany kościół pw. św. Wawrzyńca jest neogotycką świątynią wzniesioną w latach 1884-86 według projektu architekta Konstantego Wojciechowskiego. Częściowo zniszczony w 1918 roku, był kilkakrotnie remontowany w latach późniejszych.

Budowla to bazylikowa świątynia z czerwonej cegły z dwiema strzelistymi wieżami. W zewnętrznej ścianie prezbiterium znajduje się renesansowe epitafium plebana kutnowskiego Stanisława Sudolskiego zmarłego w 1536 roku. Epitafium jest reliktem poprzedniej, XV-wiecznej świątyni rozebranej w 1883 roku. W sąsiedztwie kościoła znajduje się murowana plebania w stylu staropolskiego dworu z alkierzami z XIX wieku.

Organy kościoła parafialnego

- instrument 20-głosowy o neogotyckim prospekcie, jednosekcyjny, wykonany przez Jana Szymańskiego z Warszawy w 1896 r.
- rejestr zabytków B/178 decyzja nr WUOZ-B.5140.3.2012.AM z dnia 12.01.2012 r.

Pałac Gierałty z parkiem i kaplicą Mniewskich

Obiekt pałacowy wzniesiony w stylu barokowo-klasycystycznym w latach 1781-1785 dla Stanisława Kostki Gadomskiego. Później był własnością Walentego Rzętkowskiego Franciszki z Rzętkowskich Gliszczyńskiej i Antoniego Gliszczyńskiego, Feliksa Mniewskiego, Witolda Mniewskiego, Stanisława Zawadzkiego, Adama Zawadzkiego. W 1929 roku pałac stał się własnością miasta.

Założenie pałacowe było osiowe i symetryczne, w tradycyjnym kształcie podkowy. Parterowy dwór o dachu mansardowym, pierwotnie pokryty gontem, ma dwa niższe skrzydła boczne nakryte czterospadowo. Naroża budynku głównego od frontu ujmowały ćwierć koliste galerie arkadowe, połączone z czterema oficynami stojącymi po bokach. W salonie o ściętych narożach przetrwały drewniane boazerie lakierowane na biało i niegdyś złożone, z płaskorzeźbioną dekoracją oraz kominiek. W jednym z okien zachowały się resztki dawnych witraży ze scenami rodzajowymi, symbo-

lizującymi pory roku. Pałac był wielokrotnie restaurowany. W 1. połowie XIX w. otrzymał w części środkowej trójosiową wystawkę w dachu, zwieńczoną trójkątnie, z balkonem podpartym filarami ozdobionymi pilastrami jońskimi. Skrzydło zachodnie zostało poszerzone o przybudówkę wyodrębnioną w części osobnym dachem, z wejściem pośrodku, obecnie wtopioną w bryłę skrzydła. Z czasem rozebrano oficyny stojące po bokach wjazdu, które nie istniały już w okresie międzywojennym. Pozostałe ćwierćkoliste galerie arkadowe rozebrali Niemcy w 1941 roku. W latach 1940 -1945 mieściła się tu siedziba organizacji Hitlerjugend. Po zniszczeniach spowodowanych pożarem wykonano w 1947 roku remont w gmachu głównym. Obecnie budynki pałacowe użytkuje Państwowa Szkoła Muzyczna.

Wschodni pawilon pałacowy najpewniej w czasach Antoniego Gliszczyńskiego został przekształcony w romantyczny zameczek o formach neogotyckich, oskarpowany, z wieżą i krenelażem wieńczącym ściany. Zniszczyli go Niemcy w 1942 roku, przeprowadzając remont i częściową rozbiórkę. Pawilon zachodni otrzymał przybudówkę parterową z loggią podpartą dwoma kolumnami.

W tyle pałacu rozciągał się ogród o układzie geometrycznym. W latach dwudziestych i czterdziestych XIX w. został powiększony do 18 ha park krajobrazowy. Jest to dzisiejszy park Wiosny Ludów, mocno zdewastowany po 1945 roku, obecnie zrewitalizowany. Można spotkać tu kilka rzadko spotykanych drzew, wśród których szczególnie cenne są liliodendrony.

Pałac z miastem łączyła aleja widokowa obsadzona drzewami (ul. H. Sienkiewicza).

W pałacu na Gierałtach według różnych źródeł prawdopodobnie podejmowano tak dostojnych gości jak: Napoleon Bonaparte, król saski i książę warszawski Fryderyk August, gen. Charles de Gaulle (późniejszy prezydent Francji był w Kutnie jeszcze w randze kapitana), a kolacją podjęto Henryka Sienkiewicza.

W północno-wschodniej części parku znajduje się kaplica wybudowana około 1840 roku w stylu klasycystycznym z przeznaczeniem na mauzoleum Walentyny i Feliksa Mniewskich, herbu Ogończyk, ówczesnych właścicieli Kutna. Zostali tam pochowani: w 1857 roku Walentyna Mniewska i w 1862 Feliks Mniewski. Uległa zniszczeniu w czasie okupacji hitlerowskiej, a została odremontowana w 1969 r. z przeznaczeniem na Muzeum Bitwy nad Bzurą. We wrześniu 1999 r. odbył się symboliczny pochówek prochów Walentyny i Feliksa Mniewskich w dawnej krypcie, znajdującej się w podziemiu. Do kaplicy od strony pałacu prowadzi Aleja im. Walentyny i Feliksa Mniewskich.

Wejście bramą od ul. gen. Tadeusza Kutrzeby przy murze z tablicami upamiętniającymi bitwy i dowódców polskich z 1939 r. Otoczona starodrzewem (dęby, jesiony, sosny, lipy).

DZIEDZICTWO KULTURY NIEMATERIALNEJ

Kutnowski podregion kulturowy

Region kutnowski nie stanowił dotychczas wyodrębnionego terytorium historycznego, geograficznego czy etnograficznego. W zasadzie znajdował się w tradycji folklorystycznej łęczyckiej, podatny również wpływowi kujawskim i mazurskim.

Ubiór kutnowski niewiele różni się od strojów Mazurów rawskich i łowickich.

Kutnowski strój damski ma krótkie katanki w kolorze głębokiego różu. Spódnice w odcieniu granatu ozdobione białymi fartuszkami. Na głowie białe czepce ze wstążkami w kolorach białym, różowym i niebieskim. Na nogach czerwone buty.

Strój męski, to białe koszule, na których noszono czarne kamizelki z czerwonymi lamówkami. Tak samo ozdobione są sukmany. Spodnie w kolorze granatowym. Na głowach czapki ozdobione kolorowymi kwiatkami. Czerwone buty.

Zespół Pieśni i Tańca Ziemi Kutnowskiej

Założycielem zespołu, który powstał przy Domu Kultury Dzieci i Młodzieży w 1968 roku był Kazimierz Józwiak. Współpracowali z nim: Mirosław Przybył (chórmistrz), Henryk Wesołowski (kierownik kapeli), Jerzy Czechowski (akompaniator), Edward Pągowski (konsultant chóru i kapeli) oraz Janusz Nachrzter (konsultant taneczny) – były członkiem zespołu „Mazowsze”. Jednocześnie z zespołem utworzono kapelę ludową. Stroje dla grupy wiejskiej (kujawskie) wykonała Centrala Przemysłu Ludowego i Artystycznego w Warszawie. Dla grupy miejskiej stroje uszyła Kutnowska Spółdzielnia Odzieżowa „Diana” według projektu artysty plastyka Stanisława Kurmana.

Pierwszą siedzibą zespołu był lokal Klubu Międzyspółdzielniowego przy ulicy Sienkiewicza 2. Po kilku miesiącach prób przygotowano 80-minutowy, pełnospektaklowy program folklorystyczny

składający się z 3 obrazków scenicznych opatrzonych tytułami: „Zabawa podmiejska”, „Chęć ożenku”, „Swaty”.

Premierowy koncert odbył się 6 czerwca 1969 roku na scenie kina „19 Stycznia” w Kutnie. Równoległe z rozwojem umiejętności taneczno-muzycznych i wokalnych oraz wzbogacaniem programu uzupełniano komplety strojów: lubelskie, krakowskie i zupełnie oryginalny, dotychczas nie notowany w katalogach etnograficznych, regionalny strój kutnowski. Region kutnowski nie stanowi wyodrębnionego terytorium historycznego, geograficznego czy etnograficznego. W zasadzie zawsze znajdował się w tradycji folklorystycznej łęczyckiej, chociaż ze względu na swoje położenie podatny był również na wpływy kujawskie i mazurskie. Wspomina o tym Oskar Kolberg w XXII tomie „Ludu”, który w całości poświęca Łęczyckiemu. „Ubiór tutejszego ludu niewiele różnił się od strojów Mazurów rawskich i łowickich. Jedynie w okolicach Krośniewic zbliżony był do stroju kujawskiego spod Kowala. Ubiór kobiet różnił się tylko inaczej przystrojonym czepcem oraz nieco krótszą katanką wierzchnią”.

Kiedy w maju 1972 roku oddano do użytku Kutnowski Dom Kultury, zespół przeniósł się do nowoczesnego gmachu i funkcjonalnych pomieszczeń. Nowa siedziba posiadała salę prób, dużą scenę – estradową oraz pełne zaplecze socjalno-techniczne. Zespół liczył wtedy 50 osób.

Zespół przez lata promował Kutno w kraju i za granicą, koncertując w Bułgarii, Rumunii, na Węgrzech, w byłej NRD, byłej Czechosłowacji, byłym ZSRR oraz w byłej Jugosławii. Wystawiał programy oparte na folklorze kutnowskim, które prezentował na wielu krajowych i zagranicznych scenach. Brała udział w festiwalach, przeglądach i nagraniach dla Polskiego Radia i Telewizji. Wysoki poziom artystyczny, bogate stroje, wspaniałe układy choreograficzne były dostrzegane w regionie, kraju i za granicą.

Niestety w 1990 roku podjęto trudną decyzję o zakończeniu działalności zespołu. W czerwcu 2008 roku, po 18-letnim okresie hibernacji zorganizowano spotkania byłych członków Zespołu Pieśni i Tańca Ziemi Kutnowskiej i występy podczas Święta Róży, który to okazał się być hitem kutnowskiego Święta. Tym samym nastąpiła reaktywacja zespołu.

Wybrane cykliczne imprezy o charakterze kulturowym

Lp.	Termin	Nazwa przedsięwzięcia	Organizator
•	maj	„Majówka z Bareją”	Kutnowski Dom Kultury – Centrum Teatru, Muzyki i Tańca
•	maj	Kutnowska Majówka (pl. Piłsudskiego, pl. Wolności)	Kutnowski Dom Kultury
•	maj	Kutnowska Noc w Muzeum	Muzeum Regionalne w Kutnie
•	maj	Rajd pieszy śladami historii i zabytków Kutna	Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Kutnowskiej

•	maj	Konfrontacje Różnych Form Tanecznych Ogólnopolski przegląd tańca nowoczesnego, w tym hip-hop, breakdance, modern, jazz, dancehall i inne style	Kutnowski Dom Kultury
•	maj - czerwiec	Plener rzeźbiarski Kutno	Muzeum Regionalne w Kutnie
•	czerwiec	Festiwal „Na ludowo w mieście róż” Warsztaty rzemiosła artystycznego i użytkowego (pl. Piłsudskiego)	Muzeum Regionalne w Kutnie, Zespół Pieśni i Tańca Ziemi Kutnowskiej
•	lipiec	Ogólnopolski Festiwal Ognia Fireproof (pokazy kuglarskie i cyrkowe)	Kutnowski Dom Kultury, Stowarzyszenie Kutnowska Kuźnia Kultury
•	lipiec	XIX Letnie Spotkania Artystyczne	Kutnowski Dom Kultury
•	lipiec	Zlot Grup Rekonstrukcji Historycznych ODYSEJA HISTORYCZNA	Stowarzyszenie Historyczne Pułk 37, Muzeum Regionalne w Kutnie
•	sierpień	Letni Festiwal Muzyczny Kutno	Kutnowski Dom Kultury
•	wrzesień	Święto Róży Wystawa Róż i Aranżacji Florystycznych	Kutnowski Dom Kultury
•	wrzesień	Festiwal Piosenki „KWIETNIK”	Regionalne Towarzystwo Muzyczne
•	wrzesień	Wrześniowe Hausty poezja najnowsza wobec historii i tradycji	Miejska Biblioteka Publiczna w Kutnie
•	wrzesień	Europejskie Dni Dziedzictwa „Dziedzictwo - źródło tożsamości” - Obchody rocznicy Bitwy nad Bzurą oraz Ogólnopolski Rajd Pojazdów Zabytkowych „Szlakiem Walk nad Bzurą”	Stowarzyszenie Rajd Motocyklowy Szlakiem Walk nad Bzurą, Muzeum Regionalne w Kutnie, LOK Kutno
•	listopad	"Spotkania z historią"	Muzeum Regionalne w Kutnie
•	listopad	Stacja Kutno Festiwal J. Przybory	Kutnowski Dom Kultury
•	listopad	Festiwal im. Szaloma Asza	Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna

Artyści ludowi rzemieślnicy artystyczni

W Kutnie na szczególną uwagę zasługuje twórczość kutnowskich rzeźbiarzy. Pisząc o rzeźbie kutnowskiej trzeba przede wszystkim wymienić: Antoniego Kamińskiego, Tadeusza Kacalaka i Andrzeja Wojtczaka, którzy zapoczątkowali rozwój „ośrodka kutnowskiego”. Jego dynamiczny rozwój obserwuje się od połowy lat 70. XX wieku. Osiągnięcia i sukcesy w postaci prestiżowych nagród i wyróżnień, spowodowały, że twórcy kutnowscy zostali zauważeni przez etnografów i kolekcjonerów, a tym samym pojawiające się na ten temat informacje sprawiły, że rzeźbić zaczęli inni. Obecnie twórczość rzeźbiarska pochodząca z Kutna to zjawisko wyjątkowe, skupiające w mieście i powiecie ponad dwudziestu czynnie działających współczesnych artystów nieprofesjonalnych. Powstające tu realizacje rzeźbiarskie zdobywają coraz to większą popularność zarówno w kraju, jak i za granicą, o czym świadczą aktywny udział rzeźbiarzy w przeglądach, festiwalach,

kiermaszach, konkursach, festynach oraz wystawach. Zdecydowana większość z nich posiada znaczący dorobek twórczy. Swoje rzeźby prezentują na licznych wystawach indywidualnych i zbiorowych organizowanych przez muzea, instytucje kultury, stowarzyszenia, galerie, dlatego ich prace zobaczyć można zarówno w kolekcjach prywatnych, jak i w zbiorach muzealnych w kraju i za granicą, m.in. w muzeach w Kutnie, Toruniu, Warszawie, Płocku, Poznaniu, Łodzi, Łęczycy, a także w Niemczech, Holandii, Stanach Zjednoczonych, Szwajcarii, czy we Francji.

Ponadto w mieście istnieje Sekcja Rękodzieła Artystycznego Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Kutnowskiej zrzeszająca kilkanaście osób reprezentujących takie dziedziny jak: rzeźba, malarstwo, haft, koronkarstwo oraz metaloplastykę. Członkowie sekcji posiadają duże osiągnięcia w postaci zdobytych nagród i wyróżnień. Swoje prace chętnie wystawiają na różnych imprezach miejskich, a także biorą udział w organizowanych w kraju i za granicą wystawach, festynach i kiermaszach rękodzieła artystycznego.

Bilans walorów dziedzictwa kulturowego Miasta Kutno

W wyniku przeprowadzonej analizy zasobów i walorów dziedzictwa kulturowego Miasta Kutno można wskazać następujące elementy bilansu – analizy SWOT w zakresie dziedzictwa kulturowego.

Mocne strony

- bogata historia obszaru, wysoka kultura niematerialna – folklor, tradycje regionu,
- występowanie cennego zabytkowego układu przestrzennego,
- zabytki wysokiej rangi – Pałac Saski, pałac Gierałty, ratusz i kościół pw. Św. Wawrzyńca,
- występowanie szlaków kulturowych,
- duża liczba obiektów zabytkowych,
- bogata gama imprez o charakterze kulturowym,
- działania integrujące wokół strategicznych przedsięwzięć z zakresu promocji regionu (Jarmark Wojewódzki w Łodzi, Targi „Na styku kultur” w Łodzi),
- tworzone symbole regionu mogące stać się symbolami o charakterze ponadregionalnym – Odyseja Historyczna, Szlak Dworów Ziemi Kutnowskiej, Sławne Postacie Ziemi Kutnowskiej,
- oferta edukacji regionalnej prowadzonej przez Muzeum Regionalne w Kutnie,
- coraz lepsze wyposażenie w techniczne środki promocji – wydawnictwa, internet, własna strona www.

Słabe strony

- zły stan techniczny niektórych obiektów zabytkowych,
- brak użytkowania niektórych obiektów zabytkowych,
- nie w pełni wykorzystane zasoby przyrodniczo-kulturowe,
- brak wpisu na listę produktów tradycyjnych potraw z płatkami róż lub powideł różanych,

- brak wypracowanego produktu regionalnego.

Szanse

- utworzenie parku kulturowego w granicach obszaru zabytkowego,
- kontynuacja rozpoczętych procesów rewitalizacyjnych założeń urbanistycznych i układów zieleni,
- ochrona, rewaloryzacja i rozwój turystyki kulturowej i pielgrzymkowej w oparciu o cenne obiekty sakralne,
- działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego Muzeum, Lokalnych Instytucji Kultury i Stowarzyszeń, w tym Związku Gmin Regionu Kutnowskiego,
- realizacja projektu rewitalizacji Placu Wolności i Placu Zduńskiego oraz rewaloryzacji Pałacu Saskiego,
- stworzenie ponadregionalnej oferty turystycznej,
- współpraca z organizacjami dająca szansę odnowy zabytków na szlakach kulturowych,
- współpraca ze Stowarzyszeniem Miłośników Kolei,
- moda na folklor – podniesienie atrakcyjności obszaru poprzez kreowanie produktów i imprez o charakterze kulturowym,
- edukacja regionalna mieszkańców,
- wykorzystanie możliwości finansowania ochrony zabytków z różnych źródeł – środków unijnych, z budżetu państwa i samorządu województwa,
- wykorzystanie obiektów zabytkowych na cele komercyjne,
- wypracowanie form współpracy jednostek działających na rzecz ochrony zabytków – organów rządowych, samorządowych i organizacji społecznych,
- możliwość włączania się w krajowe, wojewódzkie programy promocji,
- naturalna chęć ludzi do poznawania świata, kultur i zwyczaj innych narodów.

Zagrożenia

- niedostosowanie sposobu użytkowania niektórych obiektów zabytkowych do ich charakteru,
- zły stan techniczny niektórych obiektów zabytkowych,
- utrudnienia w pozyskiwaniu środków na ochronę i zachowanie zabytków,
- niewystarczające środki finansowe w stosunku do potrzeb na ochronę i rewaloryzację obiektów i obszarów zabytkowych.

Obszar Miasta Kutno w zakresie walorów i zasobów dziedzictwa kulturowego i tożsamości regionalnej posiada bardzo duży potencjał. Ma to związek z wysokimi walorami krajobrazu kulturowego, bogatą historią, istnieniem cennych obiektów reprezentujących. Istnienie historycznych szlaków kulturowych stanowi silny potencjał terenu.

Założenia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Kutno

W wyniku przeprowadzonej analizy należy stwierdzić, że Miasto Kutno posiada bogate walory dziedzictwa kulturowego o znaczącej randze, które należy chronić i jednocześnie odpowiednio wykorzystywać i udostępniać społeczeństwu. Biorąc pod uwagę wymogi płynące z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. i uwzględniając zbilansowane zasoby i wartości należy stwierdzić, iż Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Kutno uwzględnia:

1) ochronę walorów i wartości materialnych i niematerialnych przy jednoczesnym ich wykorzystaniu jako czynnik rozwoju obszaru Miasta Kutno.

W tym celu należy prowadzić działania zmierzające do:

- zachowania krajobrazu kulturowego,
- rewitalizacji historycznego układu przestrzennego z jednoczesnym wykorzystaniem jako przestrzeń publiczną stanowiącą salon – serce Miasta Kutna,
- dalszej rewaloryzacji cennych zespołów zabudowy, obiektów sakralnych, parków oraz zabytków przemysłowych,
- adaptacji obiektów i obszarów zabytkowych na cele edukacyjne, kulturalne i społeczne,
- tworzenia nowych atrakcji w oparciu o zasoby dziedzictwa kulturowego Miasta Kutno,
- wzrostu identyfikacji mieszkańców z kulturą regionu i uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych,
- poprawy społecznej akceptacji do konieczności ochrony zabytków;

2) promocję zasobów i walorów dziedzictwa kulturowego Miasta Kutno.

W tym celu podjęto działania upowszechniania wyjątkowego dziedzictwa kulturowego Miasta Kutno poprzez:

- edukację regionalną mieszkańców,
- wydawnictwa i programy edukacyjne,
- digitalizację walorów i zasobów dziedzictwa kulturowego,
- zamieszczenie wykazu Gminnej Ewidencji w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miasta Kutno.

Najważniejsze aspekty ochrony wartości kulturowych Miasta Kutno

Miasto Kutno dysponuje niezwykle cennym dziedzictwem kulturowym w tym nieprzeciętnymi walorami krajobrazowymi, co predysponuje do aktywizacji mieszkańców w sferze zachowania zabytków. Miasto Kutno podejmie działania w następujących zakresach strategicznych:

1. Zachowanie tożsamości regionalnej:

- kształtowanie lokalnej dumy,
- kreowanie lokalnych produktów regionalnych,
- integracja kulturalna mieszkańców,

- edukacja mieszkańców o bogactwie lokalnego dziedzictwa.

2. Wykorzystanie dziedzictwa kulturowego dla rozwoju gospodarczego Miasta Kutna:

- ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego,
- promocja lokalnych symboli Miasta Róż,
- podniesienie rangi najbardziej wartościowych zabytków,
- rewitalizacja i rewaloryzacja obszarów,
- kształtowanie wizerunku Miasta Kutno, jako obszaru o unikatowym dziedzictwie kulturowym,
- wspieranie posiadaczy obiektów zabytkowych w działaniach mających na celu poprawę stanu obiektów i ich wykorzystania na cele kulturalne, edukacyjne i społeczne,
- kreowanie produktów turystyki kulturowej.

Wszelkie przewidywane działania w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego Miasto Kutno podejmie w następujących ujęciach:

- **Studia badawcze** – wspieranie przeprowadzania prac studialnych w celu poprawy stanu obiektów i obszarów zabytkowych,
- **Digitalizacja zasobów i walorów** – dalsze cyfrowe upowszechnienie dziedzictwa kulturowego Miasta Kutno na stronach internetowych,
- **Ochrona i zachowanie obiektów i obszarów zabytkowych** – dalsze prowadzenie prac w zakresie rewitalizacji układu urbanistycznego, prowadzenie prac w zakresie rewaloryzacji założeń zieleni, przeprowadzenie prac konserwatorskich obiektów zabytkowych z adaptacją na cele turystyczne, kulturalne, edukacyjne i społeczne,
- **Edukacja regionalna** mieszkańców poprzez organizację rekonstrukcji wydarzeń historycznych, imprez kulturowych, upowszechnianie wiedzy o dziedzictwie Miasta Kutna w lokalnych mediach, cykliczne artykuły, organizowanie wystaw, programy edukacji regionalnej,
- **Kreowanie rozwoju turystyki kulturowej** – wykorzystanie walorów dziedzictwa kulturowego, sakralnego i przemysłowego dla rozwoju produktów turystycznych,
- **Promocja** – wzrost aktywności w zakresie promocji i popularyzacji walorów kulturowych, wydanie ulotek z informacją o zabytkach Miasta Kutna, upowszechnianie regionalnych produktów, kreowanie pamiątek z wizerunkiem dziedzictwa Miasta Kutno,
- **Współpraca** z samorządem województwa, Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, Towarzystwem Przyjaciół Ziemi Kutnowskiej w zakresie ochrony i zachowania obiektów i obszarów zabytkowych oraz tożsamości regionalnej.

CELE, KIERUNKI I DZIAŁANIA

Cel strategiczny

Cenne dziedzictwo kulturowe Gminy Miasta Kutno podstawą dumy i motywem rozwoju.

Cel operacyjny

Kreowanie wartości i walorów Miasta Kutno

Zasoby dziedzictwa kulturowego w dobie gospodarki rynkowej posiadają nie tylko wartość historyczną, ale także wymierną wartość ekonomiczną, decydującą o potencjale gospodarczym. Tak więc świadome zarządzanie tymi zasobami i ich skuteczne wykorzystanie w połączeniu z promocją może przyczynić się do rozwoju Miasta Kutno.

Dziedzictwo kulturowe materialne i niematerialne w dużej mierze kształtuje świadomość oraz współczesną kulturę. Dlatego też należy je zachować, chronić i pielęgnować ze szczególnym uwzględnieniem elementów decydujących o tożsamości i specyfice regionalnego dziedzictwa.

Działanie 1

Zachowanie ciągłości cennych wartości dziedzictwa kulturowego

W celu zachowania cennego dziedzictwa kulturowego Miasta Kutno są tworzone odpowiednie warunki i procedury postępowania wspierające rewitalizację, rewaloryzację i remonty obszarów i obiektów zabytkowych. Należy prowadzić dalsze skuteczne działania w celu pozyskania funduszy ze środków zewnętrznych.

Zadania

- **Zintegrowana kompleksowa rewitalizacja tkanki urbanistycznej w ramach kolejnego etapu realizacji działań rewitalizacyjnych**

Zostaną podjęte dalsze działania w celu odnowy historycznej tkanki miejskiej przestrzeni Placu Wolności, Rynku Zduńskiego oraz rewaloryzacji Pałacu Saskiego zlokalizowanego przy zrewaloryzowanym Placu Marszałka Piłsudskiego z utworzoną fontanną. Prace będą prowadzone kompleksowo z uwzględnieniem elementów służących mieszkańcom, aspektów społecznych procesów rewitalizacji, rewaloryzacji i gentryfikacji. Znowelizowana przestrzeń publiczna powinna być udostępniona lokalnej społeczności i wykorzystywana na funkcje kulturalne, turystyczne i społeczne.

Katalog zadań z zakresu rewitalizacji dotyczy zachowania zabytków dziedzictwa kulturowego poprzez renowację substancji architektonicznej, społecznej, rewitalizacji Śródmieścia, rozwoju infrastruktury turystycznej na zrewitalizowanym obszarze, rozwoju usług związanych z obsługą ruchu turystycznego (punkty informacji turystycznej, infrastruktura gastronomiczna, noclegowa), ożywienia i rozwoju oferty kultury, podniesienia atrakcyjności gospodarczej miasta.

Konceptcja rewaloryzacji Placu Wolności

Fontanna na pl. marsz. J. Piłsudskiego

Prace dotyczące budowy fontanny wykonała firma System Automatyki Budynków Jacek Wysocki z Warszawy za kwotę 922 500 zł. Nowa multimedialna fontanna ma 10 metrów średnicy i tworzy symbol lokalny z uwagi na kształt róży z trzema płatkami. Różę tworzy 216 sterowanych komputerowo dysz. Fontanna oświetlona jest diodami led, dzięki którym nocą strumienie wody mienią się wieloma kolorami.

Miasto Kutno i Muzeum Regionalne w Kutnie rozpoczynają również prace nad utworzeniem kompleksu muzealnego „Muzeum – Pałac Saski w Kutnie” obejmującego obecne Muzeum Regionalne w Kutnie oraz Pałac Saski. Na pierwszym etapie prac planowane jest przeprowadzenie badań oraz wypracowanie na ich podstawie dokumentów, ekspertyz, koncepcji funkcjonalno-użytkowej i wytycznych, które będą stanowiły podstawę do realizacji projektu.

Koncepcja funkcjonalno-użytkowa obejmować będzie budynek Ratusza, Pałac Saski z adaptacją na cele muzealno-kulturalne z poszanowaniem wartości zabytkowych i historycznych obiektu, jak również powstanie na dziedzińcu Muzeum, w miejscu dawnej wozowni, pawilonu będącego zapleczem dla pałacu i pełniącym funkcje muzealno - kulturalne.

Rewaloryzacja Pałacu Saskiego- projekt

- **Utworzenie parku kulturowego**

Proponuje się rozważenie uznania za park kulturowy na mocy podjęcia uchwały Rady Miasta Kutno obszaru o wysokiej wartości kulturowej, obejmującego historyczny układ przestrzenny Placu Marszałka Józefa Piłsudskiego, ul. Królewskiej, Placu Wolności i Rynku Zduńskiego wraz z założeniem kościoła pw. Św. Wawrzyńca – w granicach strefy ochrony konserwatorskiej.

Decyzję o utworzeniu parku podejmuje Rada Miasta. Wprowadzenie tej formy ochrony zabytków podnosi prestiż obszaru i powoduje większe możliwości pozyskania środków finansowych, ponieważ przyznawana punktacja przy ocenie wniosków jest zwiększana dla parków kulturowych. Miasto Kutno tworząc park kulturowy zyskuje mocną kartę przetargową w ubieganiu się o fundusze na przeprowadzenie kompleksowej rewitalizacji obszaru objętego granicami parku.

Na terenie województwa utworzono dwa parki kulturowe „Miasto tkaczy” w Zgierzu i „Wzgórze Zamkowe w Sieradzu”. Oba obszary poddawane są procesom kompleksowej rewitalizacji z wykorzystaniem środków z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego.

- **Promowanie obiektów reprezentatywnych**

Na etapie sporządzania wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami dla województwa łódzkiego wytypowano obiekty uznane za reprezentatywne. Wśród nich w poszczególnych kategoriach figurują następujące obiekty z terenu Miasta Kutno. Są nimi: Ratusz z Pałacem Saskim oraz kościół pw. Świętego Wawrzyńca.

Obiekty i obszary zamieszczone na liście obiektów reprezentatywnych są brane pod uwagę przy ocenianiu wniosków złożonych do Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi przy ubieganiu się o środki przyznawane na rewaloryzację zabytków. Działania promocyjne będą przede wszystkim lokować gminę, Miasto Kutno wśród najwartościowszych obszarów dziedzictwa kulturowego.

- **Przeprowadzenie prac rewaloryzacyjnych zabytkowych układów zieleni z terenu Miasta Kutno po zamieszczeniu na liście obszarów przeznaczonych do rewaloryzacji w celu pozyskania funduszy na przeprowadzenie wymaganych prac**

W latach 2014-2015 przeprowadzono prace rewaloryzacyjne parku im. Wiosny Ludów. Na terenie parku posadzono ok. 1 200 sztuk drzew, ok. 13 000 sztuk krzewów i 73 000 roślin wieloletnich. Wykonano trawniki rekreacyjne i gazonowe o powierzchni 2,5 ha. Park wyposażono w nowe elementy małej architektury. Wykonano nowe alejki, zainstalowano oświetlenie. W bieżącym roku planowany jest montaż zabawek na placu zabaw dla starszych dzieci w sąsiedztwie Muzeum Bitwy nad Bzurą. Koszt rewaloryzacji parku wyniósł 4,9 mln zł. Miasto Kutno uzyskało dotację z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w ramach konkursu „Przyrodnicze Perły Województwa Łódzkiego” w kwocie 3,5 mln zł.

Park Wiosny Ludów po rewaloryzacji

Najważniejszym z działań dla Miasta Kutno jest pozyskanie funduszy m.in. w NFOŚiGW i WFOŚiGW w celu przeprowadzenia złożonych działań rewaloryzacyjnych parku im. Traugutta.

W parku Traugutta został ustawiony pomnik Bolesława Wituszyńskiego, bezpośrednio przy Alei Róż. Wokoło pomnika posadzone zostały róże. Dzięki wsparciu i życzliwości lokalnego producenta róż udało się zachować sadzonki róż "Kutno" i "Marylka". Wykonanie pomnika w ramach realizacji projektu "Kutno - miasto róż" oraz elementów małej architektury kosztowało ok. 116 tys. zł. Projekt był dofinansowany do 85% ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013.

Pomnik Bolesława Wituszyńskiego

- **Stworzenie mechanizmu w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym**

W celu stworzenia mechanizmu współpracy w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym techniki i kolejnictwa należy nawiązać współpracę z innymi miejscowościami leżącymi na trasie kolei Warszawsko-Bydgoskiej i Okresu Uprzemysłowienia m.in. Skierniewicami i Kutnem w celu tworzenia wspólnych inicjatyw tworzenia szlaku Kolei Warszawsko-Bydgoskiej i Okresu Uprzemysłowienia, sprzyjającego odnowie obiektów architektury kolejnictwa i obiektów ruchomych kolei.

Celowa jest również wymiana doświadczeń ze stowarzyszeniem rewaloryzującym obiekty kolejowe – Stowarzyszeniem Miłośników Kolei (<http://www.psmk.org.pl/pl/>).

Sprawny i skuteczny system ochrony i opieki nad zabytkami powinien odbywać się przy udziale samorządów, właścicieli i użytkowników zabytków oraz mieszkańców i wspólnot lokalnych. Pojęcie wspólnych działań powinno prowadzić do eliminacji sytuacji konfliktowych. Współpracować powinni między innymi społeczni opiekunowie zabytków, komitet opieki nad starymi grobami, właściciele zabytków oraz wojewódzki konserwator zabytków.

Należy prowadzić zintegrowane działania na rzecz ratowania najcenniejszych zabytkowych cmentarzy, poprzez wspieranie prac mających na celu ratowanie kaplic, mauzoleów i pomników nagrobnych na najstarszych, zabytkowych nekropoliach wyznaniowych.

- **Poprawa stanu obiektów zamieszczanych w gminnej ewidencjach zabytków i oznakowanie obiektów znajdujących się w rejestrze WKZ**

Miasto Kutno dokona wszelkich starań, by doprowadzić do poprawy stanu obiektów zamieszczanych w gminnej ewidencji zabytków. Istnieje jednak bariera natury prawnej na drodze pozyskiwania środków finansowych na przeprowadzenie remontów, ponieważ ustawa stanowi, że finansowane są prace remontowe obiektów wpisanych do rejestru. Obiekty nie objęte prawną formą ochrony, tzw. ewidencjonowane, mogą uzyskać dofinansowanie jedynie w przypadku opracowania projektów kompleksowej odnowy ze środków dysponowanych przez Urząd Marszałkowski w Łodzi, np. zagospodarowanie turystyczne obiektów, których celem jest wzmocnienie więzi i tożsamości lokalnej, poprzez wykorzystanie walorów turystycznych i kulturowych Kutna. Miasto Kutno systematycznie oznakuje cenne obiekty zabytkowe.

Zachowanie obiektów zabytkowych - dworzec

- **Przeprowadzenie prac remontowych zaniedbanych zabytkowych kamienic - np. pod hasłem przybędzie kolorowa fasada**

Kompleksowa modernizacja Placu Piłsudskiego i ulicy Królewskiej spowodowała zapoczątkowanie metamorfozy kamienic. Odrestaurowano fasady budynków zarówno miejskich, jak i prywatnych. Do wyremontowanych należy pierzeja przylegająca do Urzędu Miasta przy placu marsz. Józefa Piłsudskiego.

- **Uruchomienie konkursu na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy obiektach zabytkowych**

Największą inicjatywę podjęła Łódź wprowadzając projekt "Mia100 kamienic", którego realizacja pozwoliła zrewaloryzować 78 nieruchomości (tj. około 200 budynków), wydając około 56 milionów złotych.

Podobny konkurs uruchomiły Skierniewice, finansując prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy obiektach zabytkowych.

- **Kontynuacja wirtualnej panoramy Miasta Kutno i zamieszczenie wykazu budynków Gminnej ewidencji na stronie internetowej**

W celu upowszechniania dziedzictwa kulturowego Miasta Kutno zostanie kontynuowana na stronie internetowej inicjatywa wirtualnej panoramy Kutna, zawierającej najciekawsze zabytki z terenu Miasta Kutna oraz udostępnienie wykazu budynków znajdujących się w Gminnej ewidencji zabytków miasta Kutna.

Działanie 2

Kreowanie poczucia tożsamości regionalnej

Kształtowanie poczucia tożsamości regionalnej z całą pewnością wpłynie na zacieśnianie więzi społeczności lokalnej i poczucia własnej wartości. Gmina na kanwie bogatej historii i tradycji może kultywować swoje walory niematerialne i wartości materialne.

Zadania

- **Upowszechnianie legendy o powstaniu miasta**

Cennym dziedzictwem kultury niematerialnej omawianego obszaru jest legenda związana z powstaniem miasta. Znana jest legenda, iż Kutno założyć miał hrabia Piotr z Kutnej Hory, który w 997 uciekł wraz z bratem biskupa Wojciecha z Czech do Polski. Na pamiątkę rodzinnej posiadłości założył on miasto zwane Kutnem.

Razem z osadą uposażył tamże kościół parafialny. Potomkowie jego pisali się hrabiami z Kutna, później przybrali nazwisko Kucieńscy. Podobnie czytamy w „Słowniku geograficznym Królestwa Polskiego”: Według podania Czech Piotr z Kutna miał założyć tu siedzibę swą w 997 roku i nadać jej nazwę rodzinnego gniazda.

Legendy świadczą o niematerialnym dziedzictwie miasta dlatego powinny być przekazywane kolejnym pokoleniom w postaci wydanego folderu legend.

- **Organizacja imprez o charakterze kulturowym**

Miasto Kutno organizuje lub jest współorganizatorem imprezy o charakterze kulturowym, do których należą m.in. Spotkania z Historią, Jarmark różany – prezentujący regionalne specjały, festyny oraz cykliczne imprezy promocyjno-folklorystyczne m.in.: Kutnowska majówka, Na ludowo w mieście róż.

Ten rodzaj imprezy powinien być w dalszym ciągu podtrzymywany i promowany, prowadzi bowiem do propagowania historii regionu.

Jarmark różany na pl. marsz. J. Piłsudskiego

- **Promocja imprez o charakterze kulturowym**

Organizacja imprez kulturowo-folklorystycznych takich jak np.: festyny, festiwale, koncerty, jarmarki, powoduje zwiększenie identyfikacji mieszkańców z kulturą regionu. Udziały twórców i artystów powodują rozwój rzemiosła ludowego i wzmocnienie kutnowskiego podregionu etnograficznego. Odbywające się imprezy są silnie promowane na terenie miasta Kutno, województwa i kraju.

- **Wykreowanie pamiątek regionalnych**

Należy poszukiwać inspiracji tworzenia lokalnych pamiątek np. inspiracji różanych, monet z herbem Miasta Kutno lub innych tradycji miejskich.

Celowym jest powrót do tradycji związanych z Pałacem Pocztowym w Kutnie, w którym zatrzymał się król August III podczas podróży między Dreznem a Warszawą. Królewski Pałac Poczty w Kutnie jest nie tylko jedynym tego rodzaju zabytkiem w Europie, ale i jedyną budowlą, jaka po Augustie III ocalała w Polsce. Stanowi także unikalną pamiątkę unii polsko-saskiej.

- **Wpisanie specjałów lokalnych na Ministerialną listę krajowych produktów regionalnych i promocja kutnowskich specjałów regionalnych**

Produkty regionalne decydują o kolorycie, odrębności i specyfice wyodrębnionego obszaru stanowiąc jego bogactwo kultury kulinarnej, dlatego należy prowadzić działania w celu wpisania specjałów lokalnych na Listę Produktów Tradycyjnych.

Z regionem kutnowskim kojarzone są potrawy z gęsi, dzięki funkcjonującym hodowlom tego właśnie drobiu m.in. w okolicach oraz przetwórstwie m.in. Zakładów Drobiarskich „EXDROB” S. A. posiadających ugruntowaną pozycję na rynku i bez wątpienia należących do liderów przemysłu drobiarskiego w Polsce. Nie można też zapomnieć o akcentach różanych – te można spotkać przede wszystkim w lodowych deserach, ale i herbatach. Przy czym nazwy tych produktów powinny na-

wiązywać do charakteru kulturowego obszaru i legend. Zakłada się wpisanie na listę produktów regionalnych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi takich produktów jak: syropy, konfitury, nalewki i herbata różana.

Doskonałą promocją specjałów regionalnych Miasta Kutno jest udział w „Smakach Ziemi Łódzkiej” i konkursie „Smaczne Łódzkie”.

- **Realizacja projektów podnoszących atrakcyjność obszarów m.in. Bitwy pod Kutnem 1939 i obiektów zabytkowych Miasta Kutno**

Dobrym przykładem realizacji projektów prowadzących do podniesienia atrakcyjności zabytkowych obszarów są odbywające się rekonstrukcje historyczne m.in. Bitwy pod Kutnem 1939, które dla zachowania ich w pamięci są upamiętnione na filmach promocyjnych zamieszczanych na stronach internetowych Miasta Kutno.

Dotychczas realizowano projekty: Spotkania z Historią, Operacja Łódzka, Bitwa o Kutno 1914 – inspirowane historią losów niegdysiejszych mieszkańców Kutna. Inscenizacja bitwy I wojny światowej na froncie wschodnim. Projektem obejmowano również konkurs fotograficzny pt.: „Ślady przeszłości. Pobyt ludności narodowości rosyjskiej i niemieckiej w Kutnie i regionie w latach 1870-1920”.

- **Wspieranie działalności Zespołu Pieśni i Tańca Ziemi Kutnowskiej**

Reaktywujący się Zespół Pieśni i Tańca Ziemi Kutnowskiej powinien być wspierany i mocno promowany. Zespół obecnie czynnie uczestniczy w wydarzeniach kulturalnych oraz reprezentuje i promuje miasto Kutno poza jego granicami.

- **Edukacja regionalna mieszkańców**

Zachowanie i propagowanie dziedzictwa winno odbywać się przy współudziale społeczności regionalnej. Dlatego trzeba kontynuować podjęte działania w celu propagowania wiedzy o zabytkach i zasadach ochrony. Należy umacniać w mieszkańcach Miasta Kutno poczucie tożsamości poprzez identyfikowanie specyfiki i odrębności regionalnej. Szczególną uwagę należy nadal zwracać na edukację w zakresie dziedzictwa kulturowego począwszy od szkół, gdzie dzieci i młodzież są zachęcane do poznawania historii swojego regionu. Kolejną ważną grupą, do której należy kierować te działania są właściciele i użytkownicy zabytków.

Dobrze przygotowaną ofertę edukacji regionalnej posiada muzeum w Kutnie prowadząc:

- lekcje muzealne – odbywające się w klasach szkolnych lub salach muzealnych,
- zajęcia warsztatowe – odbywające się w klasach szkolnych, salach muzealnych, pracowniach twórców, kolekcjonerów lub w terenie,
- wycieczki edukacyjne – wyjazdy do innych placówek muzealnych i miejsc zabytkowych z odpowiednią oprawą merytoryczną.

Ważnym przedsięwzięciem prowadzonym w Mieście Kutno są spotkania regionalne mające charakter edukacyjny. Ich celem jest budowanie tożsamości regionalnej poprzez związki z tradycją i

poczucie przynależności do miejsca pochodzenia, propagowanie dorobku kulturowego, pogłębianie wiedzy historycznej o regionie i walorach geograficzno-przyrodniczych. Do form prowadzonej edukacji regionalnej należą: prelekcje, spotkania z przedstawicielami środowisk kultury, twórcami, regionalistami, historykami oraz zasłużonymi mieszkańcami regionu, prezentacje multimedialne, wystawy poświęcone ważnym wydarzeniom z dziejów miasta i powiatu.

Do działań edukacyjnych należą również:

- **Organizacja w toku cyklicznym gry miejskiej, np. pod nazwą: „Odkrywamy Kutno sprzed stu lat”**

W toku gry rodziny, grupy koleżeńskie i drużyny harcerskie przemierzają miasto, wykonując zadania przygotowane przez pracowników muzeum.

- **Organizacja konkursu Kutno - Moja Mała Ojczyzna - Moje Miasto**

Celem konkursu jest popularyzowanie historii miasta wśród młodzieży oraz przybliżenie uczniom piękna kutnowskich zabytków.

Zdjęcia laureatów np. konkursu fotograficznego „Ślady przeszłości. Pobyt ludności narodowości rosyjskiej i niemieckiej w Kutnie i regionie w latach 1870-1920” – organizowanego przez Muzeum Regionalne w Kutnie- zostają wydane w formie widokówek promujących walory Miasta Kutno.

Konkurs – Kutno – Moja Mała Ojczyzna – Moje Miasto sprzyja identyfikacji mieszkańców z regionem, podnosi świadomość o zabytkach regionu i doskonale je promuje.

Działanie 3

Rozwój turystyki kulturowej w oparciu o walory kulturowe i historię obszaru

Rozwój turystyki w oparciu o zabytki pozwoli na ożywienie omawianego obszaru, zwiększy miejsca pracy i wpłynie na rozwój gospodarczy Miasta Kutno. W obecnych procedurach wykorzystanie zabytków na potrzeby turystyczne, edukacyjne i społeczne jest wymogiem w staraniu się o dotacje finansowe.

Zadania

- **Kreowanie markowych produktów „Spotkania z historią”**

Spotkania z Historią - to projekt stanowiący produkt turystyczny dający szansę rozwoju, ożywienia i odnowy obszarów zabytkowych oraz ich wykorzystania na cele turystyczne.

Organizacja cyklicznych wystaw plenerowych promujących historię i kulturę Kutna

Na kanwie organizowanych wystaw plenerowych dotyczących historii miasta rozwijana jest wiedza o regionie i poczucie lokalnej tradycji. Celowym i słusznym jest przygotowywanie przez Muzeum Regionalne w Kutnie wystaw plenerowych np. „Wrzesień 1939 roku w Kutnie” oraz organizacja Święta Bitwy nad Bzurą.

- **Organizacja konkursu Nagroda Prezydenta w dziedzinie kultury - Twórcy Kultury**

Nagrody prezydenta miasta w dziedzinie kultury zostają przyznawane cyklicznie za całokształt dokonań artystycznych. Ta idea nadal powinna być podtrzymywana ponieważ podkreśla działania kulturalne i promuje twórczość kulturalną Miasta Kutna.

- **Poprawa stanu i dostępności zabytków ruchomych w muzeach oraz obiektach sakralnych**

Istnieje potrzeba dalszej realizacji nowoczesnych form przekazu i technik wystawienniczych w Muzeum Regionalnym i dalsza digitalizacja zasobów muzealnych i sakralnych. Muzeum i obiekty sakralne posiadają profesjonalne strony internetowe. Muzeum powinno kontynuować szeroką działalność kulturalno-edukacyjną. Istotna jest również kontynuacja udziału w Programie Europejska Noc Muzeów.

Muzeum Regionalne w Kutnie

- **Działania KDK i CTMiT w celu upowszechniania dziedzictwa kulturowego Miasta Kutno**

Kutnowski Dom Kultury wraz ze swoją filią - Centrum Teatru, Muzyki i Tańca prowadzi szereg działań promujących i upowszechniających dziedzictwo kulturowe Kutna. Do ich zadań należy m.in. obsługa ruchu turystycznego, koordynowanie rozwoju działań kulturalnych Kutna.

Centrum Teatru, Muzyki i Tańca

- **Tworzenie historycznego miasta przyjaznego inwestorom**

Idea dotyczy włączania inicjatyw biznesowych w proces rewitalizacji miasta. Polega na integrowaniu poszczególnych inwestycji m.in. tworzenia małych centrów handlowych powstałych w rewaloryzowanych obiektach, tworzenia placówek kulturalnych i hotelowo-konferencyjnych.

- **Promowanie Muzeum i zasobów dziedzictwa kulturowego Miasta Kutno**

Wykaz tradycyjnych mediów kutnowskich promujących dziedzictwo kulturowe:

- portal eKutno.pl
- portal kutno.net.pl
- portal tpzk.eu
- portal eku24.net

oraz Gazeta Lokalna, Magazyn KCI, Powiatowe Życie Kutna i telewizja lokalna.

Stowarzyszenia realizujące zadania z zakresu kultury

1. Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Kutnowskiej
2. Fundacja Liceum Ogólnokształcącego im. J. H. Dąbrowskiego
3. Fundacja Odbudowy Pałacu Saskiego
4. Kutnowska Kuźnia Kultury
5. Kutnowskie Towarzystwo Historyczne
6. Regionalne Towarzystwo Muzyczne
7. Społeczna Fundacja Miasta Kutna
8. Stowarzyszenie „Dom Pracy Twórczej – Nowa Wieś”
9. Stowarzyszenie „Rajd Motocyklowy szlakiem walk nad Bzurą”
10. Stowarzyszenie Absolwentów i Przyjaciół II LO im. J. Kasprowicza
11. Stowarzyszenie Historyczne Pułk 37

12. Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku

13. Zespół Ziemi i Tańca Ziemi Kutnowskiej

14. Związek Harcerstwa Polskiego

Wymienione stowarzyszenia odgrywają ważną rolę w kreowaniu dziedzictwa kulturowego miasta. W roku 2012 Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Kutnowskiej obchodziło jubileusz 40-lecia swojej działalności.

- **Promowanie kultury Miasta Kutno w kraju i za granicą**

Idea miast partnerskich sprzyja promowaniu kultury Miasta Kutno. Ma ona swoje korzenie i uwarunkowania historyczne. Zauważono, że największą rolę będą odgrywać społeczności lokalne, a nie rządowe elity.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA MIASTA KUTNO

DOFINANSOWANIE Z MINISTERSTWA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO Z PROGRAMU „DZIEDZICTWO KULTUROWE”

Dotacje z MKiDN można otrzymać w ramach następujących priorytetów Programu „Dziedzictwo Kulturowe”:

PRIORYTETU

OCHRONA ZABYTKÓW

PRIORYTETU

WSPIERANIE DZIAŁAŃ MUZEALNYCH

PRIORYTETU

KULTURA LUDOWA I TRADYCJA

PRIORYTETU

OCHRONA ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH

PRIORYTETU

OCHRONA I CYFRYZACJA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

PRIORYTETU

MIEJSCA PAMIĘCI NARODOWEJ

W ramach poszczególnych priorytetów dofinansowywane są projekty przeznaczone na rewaloryzację zabytków nieruchomych i ruchomych, rozwój instytucji muzealnych, ochronę zabytków archeologicznych, tworzenie zasobów cyfrowych dziedzictwa kulturowego oraz na ochronę zabytkowych cmentarzy. Priorytety ulegają zmianie w poszczególnych latach.

W ostatnim czasie zaczęto dostrzegać potrzebę dotowania zabytków archeologicznych i kultury ludowej oraz zabytkowych cmentarzy.

Największe dotacje zostają przekazane na rewaloryzację zabytków nieruchomych i ruchomych, a najmniejsze na tworzenie zasobów cyfrowych dziedzictwa kulturowego.

Beneficjentami mogą być wyłącznie podmioty prawa polskiego – właściciele i użytkownicy obiektów zabytkowych, osoby fizyczne, jednostki samorządu terytorialnego, inne jednostki organizacyjne takie jak: samorządowe jednostki kultury, kościoły, związki wyznaniowe, podmioty prowadzące działalność gospodarczą, organizacje pozarządowe.

Wysokość udzielanego dofinansowania wynosi do 50% nakładów koniecznych określonych w art. 77 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Minimalna wnioskowana kwota dotacji wynosi:

- 25 000 zł na zabezpieczenia przeciwłamaniowe i przeciwpożarowe,
- 75 000 zł w pozostałych przypadkach.

Beneficjent może złożyć do poszczególnego priorytetu maksymalnie 3 wnioski w jednym roku, a realizacja projektowanych zadań może odbywać się wyłącznie w ciągu roku, w którym dotacja została przyznana. Natomiast refundacja dotyczy kosztów poniesionych w ciągu trzech lat poprzedzających rok złożenia wniosku.

Ocena wniosku obejmuje:

- ocenę wartości merytorycznej – maksymalnie można uzyskać 60 pkt: najwyżej punktowana jest konieczność przeprowadzenia prac wynikająca ze stanu technicznego zabytku – 30 pkt, czas powstania, wartość historyczna, artystyczna, naukowa – 20 pkt, figurowanie na Liście UNESCO – 5 pkt, uznanie za pomnik historii – 5 pkt,
- ocenę wartości społecznych – maksymalnie 20 pkt za publiczną funkcję zabytku, ocenę wartości organizacyjnej, maksymalnie 20 pkt, w tym 10 pkt za profesjonalne przygotowanie aplikacji, 10 pkt za procentowy udział wkładu własnego lub środków pozyskanych z innych źródeł.

DOFINANSOWANIE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO 2014-2020

Oś Priorytetowa VIII: Ochrona Dziedzictwa Kulturowego i Rozwój Zasobów Kultury

W ramach priorytetu inwestycyjnego wsparciem objęte będą kompleksowe zadania związane z ochroną i udostępnieniem, w tym turystycznym, zabytków o znaczeniu ogólnopolskim i światowym, w tym znajdujących się na liście Światowego Dziedzictwa UNESCO i liście obiektów uznanych przez Prezydenta RP za Pomniki Historii.

W ramach inwestycji odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego wspierane będą projekty z zakresu ochrony, zachowania i udostępnienia, w tym turystycznego, zabytkowych obiektów o znaczeniu ponadregionalnym, dotyczące renowacji zabytków nieruchomych wraz z otoczeniem, konserwacji zabytków ruchomych i ich digitalizacji (w przypadkach kiedy została ujęta jako element projektu).

Poziom dofinansowania nie może przekroczyć 70% kosztów kwalifikowanych.

DOFINANSOWANIE Z NARODOWEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ

Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków opracowuje co 4 lata listę preferencyjną zabytkowych parków i ogrodów dla Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, w celu finansowania prac z zakresu rewaloryzacji założeń zieleni (parków, cmentarzy). W celu kandydowania obszarów do zamieszczenia na ww. liście potrzebna jest akceptacja Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Za jego pośrednictwem następuje zgłoszenie.

DOFINANSOWANIE W RAMACH REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO na lata 2014-2020

Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego

Podział środków w ramach funduszy strukturalnych został scedowany dla każdego województwa poprzez Regionalny Program Operacyjny. Dofinansowane projekty są to kluczowe dla regionu inwestycje o charakterze wielkoskalowym. Inwestycje muszą być ujęte w Gminnym Programie Rewitalizacji i wykazywać wpływ na rozwój regionu oraz ożywienie społeczno-gospodarcze terenów zdegradowanych.

Finansowanie zadań RPO dla województwa łódzkiego jest możliwe głównie w ramach osi priorytetowej VI – Rewitalizacja i potencjał endogeniczny regionu Priorytet interwencyjny 6c Zachowanie, ochrona i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego.

Projekty składane w działaniu VI dotyczą rewitalizacji i rewaloryzacji zdegradowanych obszarów przemysłowych, powojaskowych, mieszkaniowych oraz terenów zieleni historycznych struktur miejskich.

Należy podkreślić, że przy ocenie projektów punktowane jest m.in. uwzględnienie zadania w Wojewódzkim programie opieki nad zabytkami dla województwa łódzkiego, wpisanie obiektu i obszaru do rejestru zabytków, ustanowienie parku kulturowego.

Beneficjentami mogą być: jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia, jednostki sektora finansów publicznych, kościoły i związki wyznaniowe, organizacje pozarządowe, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, TBS, przedsiębiorcy.

Dofinansowanie z EFRR wynosi 85% wydatków. Dla projektów objętych pomocą publiczną, dotacja unijna wynosi do 50% wartości w przypadku, gdy pozostałe 50% zostanie dotowane z budżetu państwa.

Nie została określona minimalna ani maksymalna wartość projektów ani minimalna i maksymalna kwota wsparcia.

DOFINANSOWANIE Z BUDŻETU WŁASNEGO URZĘDU MARSZAŁKOWSKIEGO W ŁODZI

Urząd Marszałkowski w Łodzi podjął działania w celu ratowania zabytków, uruchamiając od 2008 roku środki na rewaloryzację obiektów i obszarów zabytkowych.

Sejmik Województwa Łódzkiego dnia 12 stycznia 2010 r. uchwałą nr L/1463/10 przyjął Regulamin określający zasady, tryb udzielania oraz rozliczania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków województwa. W myśl § 2 ww. uchwały dotację celową można uzyskać w celu wykonania opracowań projektowych i badawczych, przeprowadzenia prac konserwatorskich zabytków nieruchomych, ruchomych i archeologicznych zdefiniowanych w art., 6 ust. 1 pkt. 1, 2, 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Ponadto obiekt lub obszar zgodnie z ww. ustawą musi być wpisany do rejestru zabytków, posiadać duże znaczenie dla dziedzictwa, znajdować się w granicach administracyjnych województwa łódzkiego i być udostępniany społeczeństwu.

Beneficjentami mogą być właściciele i użytkownicy zabytków. Wysokość przyznawanych dotacji stanowi do 50% ogółu nakładów. W przypadku obiektów o wyjątkowych wartościach zabytkowych bądź wymagających podjęcia natychmiastowych prac naprawczych dotacja może wynosić do 100% nakładów.

Udzielenie dotacji wymaga złożenia wniosku i spełnienia ww. wymogów formalnych. Następnie podlega opinii Komisji i jest rozpatrywane przez Sejmik Województwa Łódzkiego.

DOTACJE Z BUDŻETU WOJEWÓDZKIEGO KONSERWATORA ZABYTEKÓW

Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków zgodnie z art. 74 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami udziela dotacji na prace konserwatorskie obiektów wpisanych do rejestru WKZ. Regulamin przyznawania dotacji stanowi, że mogą być dotowane prace mające na celu zachowanie i ochronę materialnego dziedzictwa. Wojewódzki Konserwator Zabytków przyznaje środki na prace rewitalizacyjne i zabezpieczeniowe zabytków przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnymi wywozami za granicę. Dotowane zabytki winny pełnić funkcje publiczną.

Beneficjentami dotacji podobnie jak w przypadku środków pozyskiwanych z Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi mogą być: właściciele i użytkownicy zabytków. Również ich wysokość wynosi do 50% nakładów a gdy zabytek posiada wyjątkową wartość lub jego stan wymaga podjęcia natychmiastowych prac dotacja może osiągnąć do 100%.

Komisja oceniając wniosek uwzględnia: stan zabytku, wartość i czas powstania, uznanie za pomnik historii, rzetelność realizacji zadań, wysokość środków własnych oraz pozyskanych z innych źródeł.

Ostateczną decyzję przydziału środków podejmuje Łódzki Wojewódzki Konserwator Zabytków.

DOTACJE Z WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ

Ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej przyznawane są dotacje na projekty z zakresu ochrony dziedzictwa. Środki przeznaczone są na przeprowadzanie rewitalizacji założeń zieleni, wykonanie prac leczniczo-pielęgnacyjnych drzew w zabytkowych alejach oraz starodrzewów na terenach gmin.

DOTACJE Z BUDŻETU MIASTA KUTNO

Miasto Kutno zgodnie z uchwałą Nr XXII/243/08 Rady Miasta Kutno z dnia 24.06.2008 r. w sprawie zasad i trybu udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków nie stanowiących własności Miasta Kutno, sposobu ich rozliczania i kontroli wykonywania zleconych zadań może udzielać dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane.

Dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane może obejmować nakłady konieczne na realizację prac, o których mowa w art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Dotacja może być udzielona w wysokości do 50% nakładów koniecznych na wykonanie przez wnioskodawcę prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru zabytków.